

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MODA VE TEKSTİL TASARIMI

**16. VE 18. YÜZYILLARDA FRANSIZ MODASINA YÖN
VEREN İKONLAR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLHANIM ÇETİNKAYA

İSTANBUL, 2025

**T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MODA VE TEKSTİL TASARIMI**

**16. VE 18. YÜZYILLARDA FRANSIZ MODASINA YÖN
VEREN İKONLAR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLHANIM ÇETİNKAYA

DANIŞMAN: DOÇ. DR. CEYHUN BERKOL

İSTANBUL, 2025

KABUL VE ONAY

GÜLHANIM ÇETİNKAYA tarafından hazırlanan “**16. VE 18. YÜZYILLARDA FRANSIZ MODASINA YÖN VEREN İKONLAR**” adlı tez çalışmasının savunma tarihi 31.07.2025 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen jüri tarafından oy birliği ile İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Moda ve Tekstil Tasarımı programı Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman

Doç. Dr. Ceyhun BERKOL

İstanbul Arel Üniversitesi

.....

Üye

Doç. Dr. Kübra ŞAHİN ÇEKEN

İstanbul Arel Üniversitesi

.....

Üye

Öğr. Gör. Dr. Nil SÜNNETCİLER

Marmara Üniversitesi

.....

İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun
..... tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

.....

Prof. Dr. Ali AKDEMİR

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “16. ve 18. Yüzyıllarda Fransız Modasına Yön Veren İkonlar” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

31.07.2025

GÜLHANIM ÇETİNKAYA

ÖZET

16. VE 18. YÜZYILLARDA FRANSIZ MODASINA YÖN VEREN İKONLAR
YÜKSEK LİSANS TEZİ
GÜLHANIM ÇETİNKAYA
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MODA VE TEKSTİL TASARIMI

(DANIŞMAN: DOÇ. DR. CEYHUN BERKOL)
METİN GİRMEK İÇİN BURAYI TIKLATIN.
İSTANBUL, 2025

Çalışma, 16. ve 18. Yüzyıl'da Fransız modasına yön veren moda ikonların incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu çerçevede anılan yüzyıllarda öne çıkan Catherine de Medici ve Josephine de Beauharnais'in Fransız modasına katmış olduğu yenilikler ve günümüze yansımaları incelenmiştir. Araştırmada, 16. Yüzyıl Fransız modasını etkisi altına alan Catherine de Medici 'nin İtalya modası esintili yenilikleri ve 18. Yüzyıl'da yaşamış olan Fransız asıllı Josephine de Beauharnais'in Empire tarzının yansımasıyla harmanlanan Fransız modasında ortaya çıkan kıyafet ve aksesuar çeşitliliğini analiz edilmeye odaklanılmıştır. Çalışmanın yürütülmesinde, öncelikle 16. Ve 18. Yüzyıl Fransız modasına, Catherine de Medici ve Josephine de Beauharnais'in yaşamına ait yayınların nitel araştırma tekniği kapsamında literatür taraması yapılarak kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. Sonraki aşamada, çeşitli internet kaynakları ve yurt dışı müzelerden görseller analiz edilerek iki ikonun dönemlerindeki ve günümüzdeki yansımaları incelenmiştir. Elde edilen bulgular çerçevesinde, Medici'nin Fransız modasına getirmiş olduğu topuklu ayakkabı, korse, Ruff yaka gibi yenilikler ön plana çıkarken, Beauharnais'in sadelikten yana olan kıyafet yenilikleri, kumaşlarda ve takılarında kullanmış olduğu çiçek motifleri, ipek şal ve tüy detayları dikkat çekmiştir. Günümüzde ise Balenciaga, Dior, Alexander McQueen, Giambattista Valli, Georges Hobeika, Chanel gibi ünlü modacıların bu iki önemli moda ikonunun stilinden esinlenerek koleksiyonlarında onlardan izlere yer vermeye devam ettiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: 16. Yüzyıl, 18. Yüzyıl, Fransa Modası, Catherine de Medici, Josephine de Beauharnais, İtalya Modası

ABSTRACT

ICONS THAT DID FRENCH FASHION IN THE 16TH AND 18TH CENTURIES

MASTER'S THESIS

GÜLHANIM ÇETİNKAYA

GRADUATE SCHOOL, ISTANBUL AREL UNIVERSITY

FASHION AND TEXTILE DESIGN

(SUPERVISOR: ASSOC. PROF. DR. CEYHUN BERKOL)

İSTANBUL, 2025

The study was conducted to examine the fashion icons that shaped French fashion in the 16th and 18th centuries. In this context, the innovations that Catherine de Medici and Josephine de Beauharnais, who stood out in the mentioned centuries, brought to French fashion and their reflections on today were examined. The research focuses on analyzing the variety of clothing and accessories that emerged in French fashion, blended with the Italian fashion-inspired innovations of Catherine de Medici, who influenced the 16th century French fashion, and the Empire style of Josephine de Beauharnais, a French woman of 18th century. In the conduct of the study, a conceptual framework was created by firstly reviewing the literature on the 16th and 18th century French fashion and the lives of Catherine de Medici and Josephine de Beauharnais using the qualitative research technique. In the next stage, various internet sources and visuals from foreign museums were analyzed to examine the reflections of the two icons in their periods and today. Within the framework of the findings, while the innovations that Medici brought to French fashion such as high-heeled shoes, corsets and ruffled collars come to the fore, Beauharnais's innovations in clothing that favor simplicity, flower motifs used in fabrics and jewelry, silk shawls and feather details attract attention. Today, it has been seen that famous fashion designers such as Balenciaga, Dior, Alexander McQueen, Giambattista Valli, Georges Hobeika and Chanel continue to include traces of these two important fashion icons in their collections, inspired by their styles.

Key Words: 16th Century, 18th Century, French Fashion, Catherine de Medici, Josephine de Beauharnais, Italian Fashion

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ŞEKİL LİSTESİ.....	iv
TABLO LİSTESİ	vii
KISALTMA VE SEMBOL LİSTESİ.....	viii
ÖNSÖZ.....	ix
1 GİRİŞ	1
1.1 Problemin Tanımı.....	1
1.2 Çalışmanın Amacı	1
1.3 Çalışmanın Yönetimi ve Planı	1
2 TEMEL İLKELER VE KAVRAMLAR.....	3
2.1 Moda Kavramı ve Türleri.....	3
2.2 18. Yüzyıla Kadar Modanın Tarihsel Gelişimi	4
2.3 Modanın Amacı ve Önemi	11
2.4 Modayı Etkileyen Faktörler	12
2.4.1 Sosyolojik Faktörler	12
2.4.2 Psikolojik Faktörler.....	12
2.4.3 Ekonomik Faktörler	13
2.4.4 Politik Faktörler	13
2.5 İkon ve Moda İkonu Kavramı	14
2.6 Moda İkonlarının Toplum Üzerindeki Etkileri	15
3 FRANSA'DA MODA KAVRAMI VE TARİHÇESİ.....	17
3.1 Fransa'da Moda Tarihine Genel Bakış	17
3.2 16. Yüzyılda Fransa Modası ve Modayı Etkileyen Moda İkonları.....	19
3.3 18. Yüzyılda Fransa Modası ve Modayı Etkileyen Moda İkonları.....	30
4 16. VE 18. YÜZYILDA ÖNE ÇIKAN MODA İKONLARI	41
4.1 Catherine de' Medici Hayatı.....	41
4.1.1 Catherine de' Medici'nin Fransız Modasına Etkisi	42
4.2 Josephine de Beauharnais Hayatı.....	46
4.2.1 Josephine de Beauharnais' nin Fransız Modasına Etkisi	47
4.3 İki İkonun Günümüz Modasına Etkisi	52
4.3.1 Catherine de' Medici'nin Günümüz Modasına Etkisi	53
4.3.2 Josephine de Beauharnais'in Günümüz Modasına Etkisi	60
5 CATHERİNE DE' MEDİCİ'NİN VE JOSÉPHİNE DE BEAUHARNAİS'İN MODA ESİNLENEREK HAZIRLANAN TASARIM	65
6 SONUÇ.....	71
7 KAYNAKLAR	74
8 ÖZGEÇMİŞ.....	84

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1. Ebiş-II,Nu-banda heykeli, kaynak: Kutlu,2020.....	5
Şekil 2.2. Kaunakes, kaynak: Fashion History Timeline,2017	5
Şekil 2.3. İS 17.Yüzyıl Hint kadın ve erkek giyimi, kaynak: Kutlu,2020	6
Şekil 2.4. Kalasiris isimli kıyafet, kaynak: Houston Museum of Natural Scinece	6
Şekil 2.5. Shendyt (Schenti), kaynak: Fashion History Timeline,2018	7
Şekil 2.6. Chiton, kaynak: Britannica ^a	8
Şekil 2.7. Peplos, kaynak: Britannica ^b	8
Şekil 2.8. Toga, kaynak: Britannica ^c	9
Şekil 2.9. Paludamentum ve Dalmatic (dış tunik) diz hizasındaki etek, kaynak: Lowell Designs.....	10
Şekil 2.10. Dolce & Gabbana 2013 Alta Moda Koleksiyonu'nda, kaynak: Vogue Dergisi,2013	15
Şekil 3.1. Jean-Philippe Worth (Fransız, 1856–1926). Gece elbisesi, kaynak: Fashion History Timeline,2020	18
Şekil 3.2. Jean Bourdichon (Fransız, 1457-1521). Zengin Adam, kaynak: De Young,2019a	20
Şekil 3.3. Charles d'Amboise'nin portresi, 1507. kaynak: Louvre Museum.....	20
Şekil 3.4. Mary Rose Tudor (1496-1533), yaklaşık 1514, kaynak: De Young, 2019b	21
Şekil 3.5. François I, Fransa Kralı, yak. 1515, kaynak: Wikipedia	21
Şekil 3.6. Kral VIII. Henry, yaklaşık 1520, kaynak: National Portrait Gallery	22
Şekil 3.7. Navarre'li Marguerite'in portresi, yaklaşık 1527, kaynak: Meisterdrucke Resim Galerisi ^a	23
Şekil 3.8. François Ier, yaklaşık 1525, kaynak: Gettyimage.....	23
Şekil 3.9. Eleanora, Fransa Kraliçesi (1498-1558) yaklaşık 1530, kaynak: Wikidata	24
Şekil 3.10. Catherine de'Medici (1519-1589) yaklaşık 1555, kaynak: History Hit ...	25
Şekil 3.11. Fransa Kralı II. Henri, yak. 1559 kaynak: Meisterdrucke Resim Galerisi	25
Şekil 3.12. Claude de Beaune de Semblancay, 1563, kaynak: Wikimedia.....	26
Şekil 3.13. Fransa Kralı IX. Charles (1550-1574) 1569, kaynak: Kunsthistorisches Museum.....	26
Şekil 3.14. Avusturyalı Elisabeth (1554-1592), Fransa Kraliçesi, kaynak: Fine Art America,2020	27

Şekil 3.15. Henry III, yükselişinden önce, 1573-1574, kaynak: European Royal History,2018.....	28
Şekil 3.16. Fransız Okulu. Bir Hanımın Portresi, 1600, kaynak: Boicchio,2020 ..	28
Şekil 3.17. Marie de Medici'nin büstü, yaklaşık 1600, kaynak: Boicchio,2020	29
Şekil 3.18. Fransa Kralı XIV. Louis ve ailesi, kaynak: Wikimedia Commons	31
Şekil 3.19. Fontange, kaynak: Majer,2020	31
Şekil 3.20. Rayon Başlık tasviri, kaynak: Reinette,2012	32
Şekil 3.21. Mantua, yaklaşık 1708, kaynak: The Met Museum,1991	32
Şekil 3.22. Pannier, kaynak: McNamara,2018.....	33
Şekil 3.23. Panniers,1729- 1730, kaynak: Rijks Museum,1907	33
Şekil 3.24. Louis XV'in karısı Kraliçe Marie Leczysnka, kaynak: Majer,2021	34
Şekil 3.25. Robe Volante, yaklaşık 1730, kaynak: The Met Museum,2010.....	35
Şekil 3.26. Çizgili Imberline Robe à la française, yaklaşık 1750, kaynak: Majer,2021	35
Şekil 3.27. 1745 yılına ait Woman's Dress and Petticoat (Robe à la française), kaynak: Lacma.....	36
Şekil 3.28. Robe à la Française, yaklaşık 1760–70, kaynak: The Met Museum,2009	37
Şekil 3.29. Robe à l'Anglaise, yaklaşık 1785-87, kaynak: The Met Museum,1966 ..	38
Şekil 3.30. Redingote, yaklaşık 1785-95, kaynak: Paris Museum,1988.....	38
Şekil 3.31. Erkek Resmi Ceketi, yaklaşık. 1720-1730, kaynak: Majer,2017	39
Şekil 3.32. François de Jullienne (zengin bir tekstil tüccarının oğlu) ve eşi Marie Elisabeth de Jullienne, kaynak: The Met Museum,2011	40
Şekil 4.1. Catherina de Medici, kaynak: Gray,2019	43
Şekil 4.2. Catherina de Medici, kaynak: Firenze Dergisi,2019	43
Şekil 4.3. Medici Yakası, kaynak: Victoria and Albert Museum (V&A),2013.....	44
Şekil 4.4. Medici'nin takıları, kaynak: Le Mannier,2022	44
Şekil 4.5. Catherina de Medici'nin kullandığı yelpaze, kaynak: Wikidata.....	45
Şekil 4.6. Choppine, kaynak: Vintag,2020	46
Şekil 4.7. 16.Yüzyıl Venedik Chopine Örneği, kaynak: İmre,2016:197	46
Şekil 4.8. Josephine de Beauharnais, kaynak: De Bruchard,2016	48
Şekil 4.9. Taç giyme töreni, kaynak: Meisterdrucke Resim Galerisi	48
Şekil 4.10. İmparatoriçe Josephine'in tam boy portresi, kaynak: GrandPalaisRmn fotoğraf ajansı,1988.....	49
Şekil 4.11. Malmaison Şatosu Salonunda Portresi, 1801, kaynak: Web Gallery Of Art	50
Şekil 4.12. Josephine takıları, kaynak: Chateaufersailles.....	50

Şekil 4.13. Josephine de Beauharnais'in Portresi, kaynak: Meisterdrucke Resim Galerisi ^b	51
Şekil 4.14. Josephine'in saç stili, kaynak: Appiani,2023.....	52
Şekil 4.15. Christian Dior Podyum Gösterisi 1995, kaynak: First VİEV Moda Koleksiyonları, 2025	53
Şekil 4.16. Balenciaga, İlkbahar 2006 Hazır Giyim Koleksiyonu, kaynak: Vogue Dergisi,2005.....	54
Şekil 4.17. Alexander McQueen- 2011-2012 Sonbahar/Kış, kaynak: Vogue Dergisi, 2011.....	55
Şekil 4.18. Alexander McQueen'in 2013 Sonbahar/Kış koleksiyonu, kaynak: Vogue Dergisi,2013	56
Şekil 4.19. Alexander McQueen, Sonbahar 2013 kreasyonunda bir parça, kaynak: Vogue Dergisi,2013	56
Şekil 4.20. Giambattista Valli- Couture Sonbahar 2012, kaynak: Vogue Dergisi,2012	57
Şekil 4.21. Georges Hobeika, Couture, Sonbahar, 2013, kaynak: Pinterest	58
Şekil 4.22. Chanel 2015 Sonbahar/Kış Couture, kaynak: Vogue Dergisi,2015	59
Şekil 4.23. DİOR'un 2023 İlkbahar/Yaz koleksiyonunda parçalar, kaynak: Vogue Dergisi,2022	60
Şekil 4.24. Cristobal Balenciaga, 'Amphora' isimli gece elbisesi, kaynak: Victoria and Albert Museum (V&A),2003	61
Şekil 4.25. Christian Dior 'New Look' koleksiyonu, kaynak: Garne,2017	62
Şekil 4.26. Balenciaga Koleksiyonu Haute Couture Automne,1959, kaynak: Pinterest	62
Şekil 4.27. Balenciaga Koleksiyonu Haute Couture Automne / Hiver, 1958-59, kaynak: Pinterest	63
Şekil 4.28. Giambattista Valli 2023 Sonbahar/Kış Koleksiyonu, kaynak: Vogue Dergisi,2022	64
Şekil 5.1. Tasarımın başlama süreci. Gülhanım ÇETİNKAYA fotoğraf arşivi.....	65
Şekil 5.2. Tasarımın elbisenin ilk aşaması. Gülhanım ÇETİNKAYA fotoğraf arşivi.....	66
Şekil 5.3. Tasarım elbisenin yaka kısmının görüntüsü. Gülhanım ÇETİNKAYA fotoğraf arşivi.....	67
Şekil 5.4. Tasarım elbise için kullanılan takı görüntüsü. Gülhanım ÇETİNKAYA fotoğraf arşivi.....	68
Şekil 5.5. Tasarım elbisenin etek görüntüsü. Gülhanım ÇETİNKAYA fotoğraf arşivi	69
Şekil 5.6. Tasarım elbise görüntüsü. Gülhanım ÇETİNKAYA fotoğraf arşivi	70

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1 Dini İkon ve Moda İkonu Özellikleri	14
---	----

KISALTMA VE SEMBOL LİSTESİ

Bkz.	:	Bakınız
MÖ	:	Milattan Önce
vb	:	Ve benzeri
s	:	Sayfa
vd	:	Ve diğerleri

ÖNSÖZ

Tez çalışmam boyunca verdiği destek, bilgi ve tecrübeleriyle yolumuza ışık tutan, anlayış ve hoşgörüsüyle her zaman yanımda olan danışman hocam Sayın Doç. Dr. Ceyhun BERKOL'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

31.07.2025

GÜLHANIM ÇETİNKAYA

1 GİRİŞ

1.1 Problemin Tanımı

Moda, soyut bir olgu olarak, sürekli değişim temelli, yaygın beğeni ve geçici yenilik olarak tanımlanırken, bu kavramı duyar duymaz ilk aklımıza gelen sektör tekstil olmaktadır. Halbuki moda tekstil ile kısıtlı olmayıp kozmetikten, ev eşyalarına, aksesuarlara kadar birçok alanı kapsamaktadır. Sürekli değişim temelli olan bu kavramın bu kadar değişime açık olmasının başında tüketici ve yeni ürüne olan talepler ama en göze çarpanı geçmişte de günümüzde de halen devamlılığını gösteren statü farklılığının göstergesi olmasıdır. Taleplerdeki değişim hızındaki değişim ise günümüz teknoloji sayesinde hızlı ulaşımdan kaynaklanmaktadır. Peki geçmişte moda nasıl yaygınlaşıyor ve farklılaşıyordu bu konuyu araştırmak üzere çalışmamızda 16. ve 18. Yüzyılda Fransız modasındaki değişim süreci irdelenmiştir. Bu süreç irdelenirken en çok ses getiren iki ikon ele alınmış ve Fransız modasına katkıları incelenmiştir.

1.2 Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı, 16. ve 18. Yüzyılda Fransız modasının gelişiminin ve anılan dönemlerde yaşayan Catherine de Medici ve Josephine de Beauharnais'in Fransız modasının değişimine katkısının incelenmesi ve günümüzdeki izlerinin araştırılmasıdır.

1.3 Çalışmanın Yönetimi ve Planı

Çalışma konusu kapsamında nitel araştırma tekniği kullanılarak literatür taraması yapılmıştır. Bu kapsamda veriler, kütüphane ve internet kaynak taraması, kitaplar, makaleler, müzeler ve döneme ait görsellerin analizi ile toplanmıştır.

Tez çalışmasında,

- Modanın 18. Yüzyıl'a kadarki gelişim sürecinin incelenmesi
- Fransız modasının gelişiminin incelenmesi
- 16. ve 18. Yüzyıl'da Fransız Modasının İncelenmesi

- Catherine de Medici'nin Fransız Modasına Katkısının İncelenmesi
- Josephine de Beauharnais'in Fransız Modasına Katkısının İncelenmesi
- Catherine de Medici'nin ve Josephine de Beauharnais'in Günümüz Modasındaki Yansımalarının İncelenmesi
- Tüm bu incelemeler sonucunda Catherine de Medici'den ve Josephine de Beauharnais'den Esinlenerek Kıyafet Tasarımı Yapılacaktır.

2 TEMEL İLKELER VE KAVRAMLAR

2.1 Moda Kavramı ve Türleri

Moda kavramı, düne ait olmayan, hemen şimdi, sınırlanamayan anlamlarını taşıyan Latince kökenli ‘Modus’ ve modern anlamına gelen ‘Modernus’ kelimelerinden türetilmiş olup günümüzde sürekli değişim ilkesiyle belirli bir süre etkisini sürdüren toplumun geniş kitlesindeki yaygın beğeni ve geçici olarak yeniliği ifade eden bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Akar,2011:201; Atılgan, 2014:476; Yeşildal, 2017:11; Öndoğan,2019:57-58; Birinci,2024:2; Türk Dil Kurumu,2025). Moda, süreli değişimi temsil eden, tüm mal ve hizmet sektörüne etki eden, toplumda yayılan, insan ilişkileriyle kitlesel beğeni oluşturan soyut bir olgu olarak en büyük ekonomik güçlerden biri olarak varlığını sürdürmektedir (Kalan,2014:142; Topbaş Ermiş,2009:3-4; İlbak Tahmaz,2017:21). Hayatımızdaki kıyafetleri, kozmetikleri, ev eşyalarını vb. ürünleri değiştirmek için önemli bir etken olarak moda karşımıza çıkmaktadır. Moda sadece tüketicilerin değerlerinin değişmesine değil yeni ürünler talep etmesine de etki etmektedir (Davis, 1997:16). Yine bu değişime etki eden etmenler arasında bazı toplumlar tarafından modanın statü farkı olarak kabul edilmesi de bulunmaktadır. Modanın sadece bir topluma ait olması talebinin yayılmasıyla değişime kapı aralanmıştır. Üst sınıftan alt sınıfa doğru yayılan modayı ilk olarak statü sahipleri elde ettiği ve günümüzde statü sahiplerinin moda öncüsü olmayı “haute couture (kişiye özel)” tasarımlarla gerçekleştirildiği görülmektedir (Topbaş Ermiş,2009:6). Ayrıca modanın etki alanı olarak toplumsal sınıf ilişkisi konusunda da ön plana çıktığı görülmektedir. Bu sınıfsal ilişki bazı kuramlar ile açıklanmaktadır. Bu kurumlarda biri olan Tabana İnme Kuramı modanın üst sınıfta gün yüzüne çıkarak alt sınıfa doğru yayıldığını savunmakta buna karşın Alt Kültür Etkisi Kuramı ise tam tersini savunduğu görülmüştür. Bir diğer kuram olan Kolektif Seçim Kuramı’ da herhangi bir sınıfsal ayrımın bulunmadığını ve modanın birçok bireyin beğenilerinin ortak bir paydada buluştuğu savunmaktadır (Kalan,2014:150; Ertürk, 2011:8). Kuramsal çerçeve moda kavramını incelediğinde görülmektedir ki moda insanların birbirini etkilediği ve ortak beğeniler çerçevesinde gelişen geniş bir alana yayılmakta ve bu etkilerle gelişimine devam etmektedir. Ancak modayı sadece bireyler şekillendirmemektedir. Bunun yanında renkler, tarihsel süreçler, teknoloji, mevsimler vb. birçok etken modanın gelişim sürecine etki ederek

modanın toplumsal bir fonksiyon olmasının yolu açılmaktadır. Modanın toplumda kabullenilmesi ve yaygınlaşması için kişilerin diğer bireylerden farklı olma isteğinin yanında bir toplulukla bütünleşme isteğinin birlikte bulunması gerekmektedir. Hem bir gruba ait olma hem de farklı olma isteği modanın hızlı ve düzenli bir şekilde değişen bir mekanizmaya sahip olmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Nitekim her geçen yıl modanın evrimini gözlemleyebilmemizin temel sebebini de bu istek oluşturmaktadır (Akçadağ,2011:89).

2.2 18. Yüzyıla Kadar Modanın Tarihsel Gelişimi

Doğanın şartlarından korunmak ve örtünme ihtiyacını karşılamak amacıyla, insanlık tarihinin başından itibaren kıyafetler kullanılmaya başlanmıştır. Zamanla toplumsal ve kültürel gelişimlerin etkisiyle kıyafetler çeşitlilik kazanmış, farklı toplumlarda farklı giyim tarzları ortaya çıkmıştır. Bu farklılıklar da yüzyıllar boyunca kendini belli ederek ilerlemektedir. Mezopotamya Dönemi'nde (MÖ 3000-500) giyim sadece işlevsel olmamış, aynı zamanda kişinin sosyal statüsünü de belirlemiş ve bu dönemde, "Kaunakes" isimli kıyafetlerin (bkz. Şekil 2.1-2.2) ortaya çıkmıştır. Bu kıyafetler simetrik bir şekilde düzenlenerek, yün veya keten kumaş kullanılarak ve püsküllü etekler şekli verilerek tasarlanmıştır. Sümerler Dönemi'nde (MÖ 5000 civarı) etek ve elbiseler giyilmiş, hayvanların evcilleştirilmesiyle birlikte yün, malzeme olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ubaid Dönemi'nde (MÖ 5000-4100) basit bir peştamal giyilirken, zengin vatandaşlar parlak boyalı kıyafetler tercih ettiği, fakirler ise genellikle beyaz giydiği bilinmektedir. Ur Hanedanlığı'nda (MÖ 2600 civarı), kral uzun bir cübbe veya uzun bir Kaunakes giyerken, askerler ve hizmetkârlar kısa Kaunakes ve pelerin kullandığı, ayrıca kadınların ve erkeklerin kolyeler, yüzükler, küpeler ve bilezikler gibi süs eşyaları taktığı görülmektedir (Fashion History Timeline,2018; Turan,2020:140; Kutlu,2020:30)

Şekil 2.1. Ebih-II,Nu-banda heykeli, kaynak: Kutlu,2020

Şekil 2.2. Kaunakes, kaynak: Fashion History Timeline,2017

Hint Uygarlığı Dönemi'nde (MÖ 2500-1600), dikilmemiş kumaşlardan yapılmış giysiler yaygınlaşmıştır. Pamuk, keçi kılı, keten, ipek ve yün gibi malzemeler bu giysilerde kullanılan ana ürünleri olmuştur. Kadınlar "Choli" adı verilen kısa kollu bluzlar giyerken, erkekler "Dhoti" isimli bel ve bacakları örten kumaş parçalarını tercih etmiştir (Kutlu,2020:45) (bkz. Şekil 2.3).

Şekil 2.3. İS 17.Yüzyıl Hint kadın ve erkek giyimi, kaynak: Kutlu,2020

Antik Mısır'da (MÖ 3000-30), sıcak iklim koşulları sebebiyle hafif ve keten giysiler giyilmekteydi. Üst sınıf kadınlar bazen göğüslerinin altından ayak bileklerinin üstüne kadar uzanan ve bir kemer veya omuz askılarıyla tutturulan 'Kalasiris' adı verilen uzun, vücuda yapışan elbiseler giyerlerdi (bkz. Şekil 2.4). Bu elbiseler her zaman göğüsleri örtmezdi çünkü Mısırlıların kadınların toplum içinde göğüslerini göstermelerine karşı bir tabuları bulunmamaktadır (Kutlu,2020:60).

Şekil 2.4. Kalasiris isimli kıyafet, kaynak: Houston Museum of Natural Scinece

Mısır'da Eski Krallık'tan Yeni Krallık dönemine kadar erkekler kıyafet olarak 'Shendyt (Schenti)' isimli giysileri kullanmış, bu kıyafet ise basit bir kumaş parçasının bele sarılmasıyla oluşturulmuştur (bkz. Şekil 2.5) (Kutlu,2020:62).

Şekil 2.5. Shendyt (Schenti), kaynak: Fashion History Timeline,2018

Asur (MÖ 2025-MÖ 612) ve Babil (MÖ 1894-MÖ 539) dönemlerinde kat kat firfırlı cübbeler ve karmaşık başlıklar yaygın hale gelmiştir. Üst sınıfların kıyafetleri ketenden, alt sınıflarınkiler ise yünden yapılmakta, erkeklerin genellikle şapka, basit bir tunik ve sandalet giymekte, kadınlar bu temel kıyafeti daha fazla süsleme ve aksesuarla kullanmaktadır. Asurlular "Kaunakes" tarzını sürdürerek, daha fazla renk ve süsleme detayı eklemiştir. Neo-Asur Dönemi'nde (MÖ 912-612), Asur askerleri "Kaunakes" altına deri pantolon ve botlar giyilmektedir. Hititler (MÖ 2000-1200) keten ve yün liflerinden giysiler üretmiş, bel kısımlarında deri kemerler kullanmışlardır. Kadınlar elbise giyerken başlarına fular benzeri örtüler bağlamıştır. Frigler (MÖ 1200-700) kadın giysilerinde uzun elbiseler tercih ederken, erkekler kısa tunik ve çizmeye benzeyen ayakkabılar giymiştir. Urartular (MÖ 900-600) ise tunik ve mantodan oluşan kıyafetler kullanmış, kadınlar başörtülerini bellerine kadar sarkıtmıştır. Antik Yunan ve Roma (MÖ 1200-MS 500) döneminde "Chiton" adı verilen (bkz. Şekil 2.6) dikdörtgen kumaşlar omuzdan iğne ile sabitlenmiş, kadınlar "Peplos" adlı (bkz. Şekil 2.7) kolsuz giysileri tercih etmiştir. Antik Roma'da, erkekler "Toga" isimli (bkz. Şekil 2.8) uzun yünlü kumaşları, tunik veya gömlek üzerine giymektedir (Mark,2023; Turan,2020:146; Kutlu, 2020:115).

Şekil 2.6. Chiton, kaynak: Britannica^a

Şekil 2.7. Peplos, kaynak: Britannica^b

Şekil 2.8. Toga, kaynak: Britannica^c

Bizans döneminde, "Dalmatic (Dış Tunik)" isimli uzun kollu giysi ve "Paludamentum" adı verilen (bkz. Şekil 2.9) pelerinler yaygın hale gelmiştir. Bu dönemde Çin'den gelen ipek, İpek Yolu aracılığıyla Roma İmparatorluğu'na girmiştir. Pers Dönemi'nde (MÖ 550-330), erkekler çizme veya ayakkabı, pantolon, bele bağlı gömlek veya tunik, pelerin ve başlık kullanmaktaydılar. Giyim, dönemlere ve uygarlıklara göre değişse de genellikle statü göstergesi olmuştur (Mark,2023; Turan,2020:147; Kutlu, 2020:29).

Şekil 2.9. Paludamentum ve Dalmatic (dış tunik) diz hizasındaki etek, kaynak: Lowell Designs

Orta Çağ'da (5.-15. Yüzyıl) kıyafetler sosyal statüyü belirleyen gösterişli unsurlar içermektedir. İpek kumaşlar, altın ve gümüş zincirler, kemerler ve mücevherler yaygınlaşmıştır. Romanesk ve Gotik dönemlerde vücuda oturan giysiler dikilmiş, zırhların üzerine giyilen "Cotta" adı verilen giysiler kullanılmaktadır. Giysiler vücuda daha uygun hale gelmiş, erkeklerin kıyafetleri gövdeyi sıkıca saran ceketler haline gelmiştir. 14. yüzyılda terzilik önemli bir gelişme göstermiştir. Rönesans döneminde (15.-17. Yüzyıl) drapeli giysilerden vücuda oturan kalıplı giysilere geçiş yaşanmıştır. Erkekler omuzlarını geniş gösteren giysiler, çorap ve pelerinler tercih ederken, kadınların elbiselerinde kare yakalara ve dar korsajlar popüler olmuştur. 16. yüzyıl ise abartılı ve görkemli giyim tarzlarının ortaya çıktığı bir dönem olmuştur. İspanyol sarayında, farthingale etekler (bir dizi dairesel dikişle genişletilmiş alt etek, belden eteğe doğru çapı artan ve alt eteğin içine dikilerek sert hale getirilen çemberler) ve fırırlı yakalar popüler hale gelmekte, Fransa'da ise, abartılı elbiseler ve dantel işlemeli manşetlerle bir moda öncüsü olarak ortaya çıkmaktadır. 17. yüzyılda Fransa'nın yükselişiyle Barok sanatı da yükseliş gösterdi. Barok kelimesi 'düzgün olmayan inci' anlamına gelmektedir. Barok sanatının amacı, abartısı, masalsılığı ile şaşırmak ve göz kamaştıracak bir hava oluşturmaktır. Bu nedenle bu dönemde kadife, saten ve brokar gibi gösterişli, lüks kumaşların gündem gelmesiyle, kişisel güzellik ön plana çıktı ve bu etki 18. yüzyıl ortalarına kadar

sürmüştür. 1715–1789 yılları arasında Rokoko modasının ön plana çıktığı, Fransız saray modası olarak pastel renklere, çiçek desenlerine ve narin dantellere vurgu yaptığı, geniş, sepet destekli eteklerin ön plana çıktığı görülmüştür. Erkek modasında ise işlemeli paltolar, diz boyu pantolonlar ve pudralı peruklar yer almıştır. Fransız Devrimi Sonrası (1790'lar) imparatorlukta bel kesimli, daha sade, neoklasik elbiseler abartılı Rokoko stiline yerini alırken, erkek giyimi daha sade hale gelerek ve özel dikim paltolar ve pantolonlar moda olmuştur (Elibol,2020:137; Kutlu,2020:99).

2.3 Modanın Amacı ve Önemi

Modanın amacı ve önemi, tarihsel ve kültürel bağlamda geniş bir alana yayılmaktadır. Günümüzde çoğu moda tasarımcısı sadece hazır giyim üzerine çalışmaya odaklanmıştır. Bunun sebebi ise toplumun ne giymek isterlerse onu giymelerine olanak tanınmasını istemesidir. Üreticiler ve tasarımcılar hazır giyim sektörüne yoğunlaşmaya başlamıştır. Giyim sektörü ön plana çıktığı için moda kavramının da daha çok bu alanda kullanıldığı görülmektedir. Moda, sosyal ve ruhsal açıdan incelendiğinde, kişinin benliğini, inançlarını, tarzını, sosyal statüsünü, toplumsal rollerini ifade etmek için kullanmış olduğu bir olgu olarak karşımıza çıkabilmektedir (Ercivan ve Meydan, 2007:77). İnsanların içinde bulundukları kültürel bağlamda, toplumsal statülerini ve kişisel tercihlerini yansıtmak amacıyla giyimlerine özen gösterirlerdi. Böylece, moda, bireyin kimliğini güçlendiren ve toplumsal düzeydeki algıyı şekillendiren bir araç olarak görülmüştür (Entwistle, 2000). Her bir giyim tarzı ya da tasarımı, bir kişinin sosyal statüsünü, meslek grubunu veya yaşam tarzını ifade edebilmiştir. Moda aynı zamanda toplumsal yapıyı şekillendiren ve yeniden üreten, toplumların zaman içinde belirli stil anlayışlarını benimsemesini sağlayan ve bu anlayışların sosyal normlara, ekonomik koşullara ve toplumsal sınıflara göre evrildiği bir süreç olarak karşımıza çıkmıştır. İnsanlar, modaya uygun olmak için genellikle toplumun kabul ettiği normlara göre giyinmeyi tercih etmişlerdir (Veblen, 1899:8). Bu tercihlerde moda endüstrisinin, dünya çapında milyarlarca dolarlık bir pazar oluşturmaya olanak sağlamaktadır. Giyim, aksesuar, ayakkabı ve kozmetik gibi ürünler hem kişisel hem de toplumsal düzeyde önemli bir ekonomik alan oluşturmaktadır. Modanın önemi de bu noktada göz önüne çıkmaktadır. Yalnızca bireysel tercihleri değil, aynı zamanda ekonomiyi de doğrudan etkileyen bir sektör olması da öneminin artmasına sebep olmaktadır. Moda, popüler kültürle de derin bir

ilişki içinde olup filmler, müzik ve ünlüler gibi etkenlerle evrilerek ve farklı kültürlerin birleşimiyle yeni trendlerin ortaya çıkmasıyla değişime uğramaktadır. Bu çerçevede moda, sadece estetik bir tercih olmanın ötesine geçerek toplumsal, ekonomik ve kültürel bir olgu olarak hayatın her alanında etkisini göstererek toplumsal yapıların şekillenmesinde, ekonomik gelişmelerde ve kültürel etkileşimlerde önemli bir rol oynamaktadır. Bu çok boyutlu etkilerinin bir sonucu olarak modanın önemi sürekli artmakta ve evrilmektedir.

2.4 Modayı Etkileyen Faktörler

2.4.1 Sosyolojik Faktörler

Moda, her dönemde olduğu gibi sosyal ve kültürel değişimlerin güçlü bir yansımasıdır. Toplumsal değerleri, normları, cinsiyet rolleri ve kimlik algıları, modaya yön veren önemli unsurlardır (Breward, 2003; İmre, 2016:191-192). Geçmişte ve günümüzde toplumların cinsiyetle ilgili algısı, moda anlayışını en çok etkileyen unsurdur. Tarih boyunca, kadınların ve erkeklerin giyim tarzı, toplumsal cinsiyet rollerine göre şekillendiğini tarihi kaynaklarda gözlemleyebiliyoruz. Kimi dönemlerde kadınların ince ve zarif görünmesi için, kat kat etekler, korseler ve kalıp şeklindeki kıyafetler giyerken, erkekler ise daha az renkli ve düz kıyafetler tercih etmiştir. Yine kültürel değerler çerçevesinde yaşadıkları toplumun ve yüzyılın etkisiyle dönemin getirmiş olduğu şartlar çerçevesinde giyim tarzları farklılık göstermiş, savaşlar, göçler, devrimlerle gelen yenilikler kıyafetlerdeki değişimlere önemli etkilerde bulunmuştur.

2.4.2 Psikolojik Faktörler

Bireylerin psikolojik durumu ve davranışları üzerinde modanın önemli bir etkiye sahip olduğu ve çeşitli psikolojik faktörlerle moda tercihlerini şekillendiği düşünülmektedir. Bunların başında, bireylerin kimliklerini ve kişiliklerini yansıtmaya aracı olarak kıyafetleri kullandığı görülmüştür. Giyim tercihleri, bireylerin değerlerini, inançlarını ve duygusal durumlarını ifade etmelerine yardımcı olmaktadır. Yine bireyler toplum içinde kabul görmek ve belirli gruplara dahil olmak amacıyla moda trendlerine uyum sağlamak istemektedir. Bazı bireylerde, kendini diğer gruplarda soyutlamak ve bireyselleşmek içi benzersiz ve farklı olma arzusuyla moda

seçimlerinde zgn parçalar tercih etmektedir (Aghaei vd,2017:5; Evecen, vd, 2024:710).

2.4.3 Ekonomik Faktörler

Toplumlarda özellikle ekonomik krizler ya da refah dönemlerinde, tüketicilerin davranışları ve moda tercihlerinin değiştiği görülmüştür. Tasarım neticesinde ortaya çıkan yeni ürüne ne kadar ihtiyaç duyulduğu ve tüketiciler tarafından belirlenerek elde edilen ekonomik düzey başarının bir göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır (eliksap,2015:61). Bunun yanında, globalleşmenin etkisiyle, ucuz iç gücü ve üretim süreçlerinin moda endstirisine etkisi büyümüştür. Gelişen teknoloji ve iletişimin hızlanması, küresel pazarlara erişimin kolaylaşması ve dünya çapında moda akımlarının hızla yayılmasına moda endstirisinin gelişmesine katkı sağlamıştır.

Ekonomik krizler veya refah dönemleri, toplumların giyim tercihlerini ve tüketicilerin alışkanlıklarını değiştiren etkenlerin başında gelmektedir. Kriz dönemlerinde, toplum daha sade ve daha düşük maliyetli kıyafetler tercih etmektedir. Refah dönemlerinde ise, ekonomik büyüme ve yüksek tüketiciler, pahalı kıyafetlerin daha çok tercih edilmesine neden olmuştur.

2.4.4 Politik Faktörler

Moda endstirisini etkisi altına alan önemli dışsal faktörlerden biri olan, hkmet politikaları (vergi oranları, üretim teşvikleri ve iç gücü yasaları), yasa değişiklikleri, ulusal ve uluslararası ticaret anlaşmaları, gümrük vergileri ve ithalat-ihracat politikaları gibi politik devimsel etkileşim hem üretimi hem de tüketicilerin doğrudan etkilemektedir. Politik etkenler, moda endstirisinin srdrlebilirliğinden iç gücü hakları da dahil olmak üzere geniş bir sahaya hitap etmektedir. Vergi indirimleri sayesinde, üretim ve tasarım süreçlerinde inovasyonu teşvik ve yerel markaların uluslararası pazarda rekabet etmesinin n açılabilir (Bain, 2012). Sosyal sorumluluk, iç gücü koşullarının düzenlenmesi, etik üretim ve sürdürülebilirlik gibi konularda hkmetlerin uyguladığı düzenlemelerle moda endüstrisi şekillenmektedir. Bunun için bazı ülkeler, tekstil ve giyim sektöründe çalışanların haklarını koruyan yasalar geliştirdiği görülmüştür (Kozlowski vd., 2015).

2.5 İkon ve Moda İkonu Kavramı

İkon kavramı köken olarak incelendiğinde, Yunanca “eikon” (εἰκών) kelimesinden gelmiş ve “görüntü, tasvir, benzerlik” anlamlarını taşımaktadır. Bu kavram zamanla sanat tarihi, Şekil ve popüler kültür, göstergeler kuramı (semyotik) gibi birçok farklı alanda daha geniş bir anlam kazansa da ilk zamanlarda dini figürlerin betimlendiği kutsal imgeleri ifade etmektedir.

İkon kavramı ilk olarak Hristiyanlığın Roma İmparatorluğu’nda yayılmaya başlamasıyla birlikte ortaya çıkmış ve Hz. İsa, Meryem ve azizlerin simgesel tasvirlerinde rastlanmaktadır. Bizans Dönemi’nde (6.–15. Yüzyıl) Meryem Ana, İsa, azizler gibi figürlerin yer aldığı ikonalar, dua nesnesi ve kutsal aracı olarak görülmüştür. Batı Avrupa döneminde ikon yerine daha çok figüratif sanat ön plana çıkarken, Rönesans ile figüratif temsil daha gerçekçi hale gelmiş ve ikonların stilize yapısı değişmeye başlamıştır. 20. Yüzyıl’a gelindiğinde “ikon” kavramını Şekil göstergelerin bir türü olarak ele alınmış ve ikon, temsil ettiği nesneyle benzerlik ilişkisi kuran bir işaret olarak benimsenmiştir. İkon terimi tarihsel olarak kutsal imgeler için kullanılırken, zamanla Şekil kültür içinde çok daha geniş bir anlam kazanmaktadır. Şekil kültür içinde kullanılırken modern ikon / moda ikon kavramı kullanılmaya başlamıştır. Belirli bir kişinin Şekil tarzı, tavrı ve kültürel etkisiyle geniş kitlelerce “örnek alınan” ve zamanın ötesinde “ikonik” kabul edilen figür olmasından dolayı modern ikon / moda ikon terimleri ile tasvir edilmektedir (Özmen,2025:242; Kitzinger, 1995; Gombrich,1994).

Tablo 2.1 Dini İkon ve Moda İkonu Özellikleri

Özellik	Dini İkon	Moda İkonu
Sembolizm	Teolojik (Tanrı bilimi) sembollerle yüklü	Moda diliyle kimlik ve güç sembolleri taşır
Şekil stil	Kalıplaşmış, stilize imgeler	Kişiye özgü, dikkat çekici tarz
Topluma etkisi	İnanç biçimlerini şekillendirir	Moda trendlerini etkiler, kimlik oluşturur
Yüceltilme	Ruhani anlamda kutsal görülür	Kültürel anlamda “stil tanrısı” ilan edilir
Zamansızlık	Mekan-zaman dışı tasvir	“Klasikleşmiş” stil ile ölümsüzleşme

Toplumda dini ikonlara karşı saygı duyulması ön planda iken, moda ikonlarına karşı hayranlık duyulması ön plana çıkmaktadır. Moda ikonlarının imajları sürekli yeniden üretilmekteyken, dini ikonlar yüzyıllar boyunca tekrar tekrar üretilmektedir. Moda dünyası da bazen dini ikonografinin Şekil dilini kullanılabilmektedir. Bunlar baş halesi, kutsal giysiler, altın arka plan gibi unsurlar defilelerde ya da kampanyalarda yer aldığı görülmektedir. Dolce & Gabbana 2013 Alta Moda Koleksiyonu'nda (bkz. Şekil 2.10) giysilerin üzerine işlenmiş aziz figürleri, altın mozaik desenleri, baş halesine benzeyen aksesuarlar, Meryem Ana'yı andıran mavi-kırmızı kombinasyonlar kullanmıştır.

Şekil 2.10. Dolce & Gabbana 2013 Alta Moda Koleksiyonu'nda, kaynak: Vogue Dergisi,2013

2.6 Moda İkonlarının Toplum Üzerindeki Etkileri

Moda ikonları, toplumsal normları şekillendiren, bireylerin kimlik inşasında rol oynayan ve tüketim alışkanlıklarını etkileme bakımından önemli figürler olarak görülmektedir. Moda ikonu olarak tanımlanan bireyler, belirli bir dönemde giyimiyle, tarzıyla ve duruşuyla geniş bir kitleye ilham veren kişilerdir.

Antik Mısır, Rönesans dönemi, Bizans İmparatorluğu ve Kraliyet hanedanları gibi kültürlerde, moda figürleri toplumsal statüyü sembolize etmekle birlikte, kişisel iktidar ve görkemi yansıtan araçlar olarak işlev görmektedir. Moda ve ikonografi, Şekil kültürün farklı biçimleri olarak bir araya gelir. Her iki kavram da toplumsal normları, gücü, kimliği ve güzelliği simgelemektedir. Moda ikonları, ikonografik öğeleri benimseyerek toplumu yönlendiren figürler haline gelmektedir (Goodman, 2009:82; Morris,2018:27).

Tarih boyunca moda ikonu olarak adından söz ettiren kişileri incelediğimizde tarihi ikonlar karşımıza çıkmaktadır. Antik Mısır'da moda ikonu olarak Cleopatra (MÖ 69–30) benimsenmektedir. Cleopatra, antik dünyanın en güçlü ve etkili kadın figürlerinden biri olmakla birlikte saçları, mücevherleri ve kıyafetleriyle sadece bir hükümdar değil, aynı zamanda güzellik ve zarafet simgesi dönemin moda ikonu olarak nitelendirilmektedir. Elizabeth I (1533–1603) İngiltere'nin en güçlü hükümdarlarından biridir ve kraliyet elbiseleriyle büyük bir zarafet ve asalet sergileyerek kendisini halktan ayıran bir stil geliştirmiştir. İpek, brokar ve dantel gibi zengin kumaşlar kullanarak, statüsünü Şekil olarak sergileyen elbiseler giymiştir. Taçlarında parlak taşlar gibi semboller kullanmış, kırmızı ve altın renklerini sık sık kullanmış ve giyimi sadece estetik için değil, aynı zamanda güç ve toplumsal gücünün bir göstergesi olarak kullanmıştır. Lucrezia Borgia (1480–1519) Rönesans dönemi İtalya'sının en ünlü figürlerinden biri olarak dikkat çekmiş, güzel ve zarif olması kadar, modayı ve estetiği siyasi anlamda kullanan bir figür olarak da tanınmıştır. İpek elbiseler, değerli taşlarla süslenmiş mücevher kullanımı ön planda olup moda seçimlerini, ihtişamdan yana kullanmıştır. Empress Theodora (500–548), Bizans İmparatoriçesi İmparator Justinianus'un eşi olarak hükümetin güç simgesi haline gelmiştir. Moda, onun için yalnızca zarafet değil, politik bir güç ifadesi olmuş ve kendisi görkemli elbiseler ve dünyaca ünlü ipek kumaşlar ile tanınmıştır (Lange,2015:52; Evans, 2016:128).

Pierre Bourdieu'nün "kültürel sermaye" kavramı üzerinden değerlendirildiğinde, moda ikonlarının sahip oldukları stil anlayışı ve görünürlükleriyle kültürel bir etki alanı yarattığı vurgulamaktadır (Bourdieu, 1984). Moda ikonları toplumda yerleşik olan cinsiyet, beden, yaş ve güzellik normlarını yeniden şekillendirme potansiyeline sahiptirler. Yalnızca estetik ya da kimlik düzeyinde değil, aynı zamanda politik, sosyal, ekonomik ve kültürel sermaye aktarımı bağlamında da önemlidirler. Bu nedenlerden ötürü moda ikonları analiz edildiğinde sadece modaya dair değil; topluma, kültüre ve bireyin kendilik arayışına dair çok katmanlı bir çözümleme yapmayı da beraberinde getirmektedir (Bourdieu, 1984; Erikson, 1968; Entwistle, 2000; Kawamura, 2005:103).

3 FRANSA'DA MODA KAVRAMI VE TARİHÇESİ

3.1 Fransa'da Moda Tarihine Genel Bakış

5. – 15. Yüzyıl Ortaçağ Dönemi'nde, soylular pahalı kumaşlar (ipek, kadife, kürk) kullanırken, halk daha kaba kumaşlar giymektedirler. Kadınlar korse benzeri giysilerle vücutlarını şekillendirirken, erkekler bol pelerinleri tercih etmişlerdir. Rönesans ve Barok Dönemi'ne (16. – 17. yüzyıl) gelindiğinde Kral 4. Henri ve ardından 13. Louis ile saray modası ön plana çıkmıştır. İşlemeler, danteller, kabarık etekler, dantelli yakalar, uzun pelerinler, kabarık pantolonlar kullanılmıştır. 14. Louis (Güneş Kral/1643 – 1715) Dönemi'nde Versailles Sarayı modanın kalbi olarak kabul edilmiştir. Krallar Fransa'yı bu dönemde Roma devrinin parlaklığı ve göz kamaştırıcılığına sahip yakınlıkta yönetmişlerdir. Sanata, sanatçıya önem verilerek mimari süsleme ön plana çıkartıldı. Saray kıyafetlerinde katı kurallarla belirleyerek peruklar, ipek çoraplar, işlemeli ceketler öne çıkarılmıştır. Böylece Fransa, Avrupa moda merkezi haline geldi. Barok dönemde güzel sanatlar bakanlığı kurularak, bu yenilik kral tarafından da destek görmüştür. 16. Yüzyılın ikinci yarısına gelindiğinde İspanyol stili baskın hale gelirken 17. Yüzyıl'da da bu etkiler varlığını sürdürmektedir. Kostümlerde doğallık ön plana çıkarken, ölçülü ve şık tarz benimsenerek Rönesans dönemindeki aşırı süslemeler ter edilmiştir. 17. Yüzyıl'da kişiye özel giyim tarzı ön plana çıkmaktadır. Barok stilin ilkeleri çerçevesinde doğal vücut ölçüleri kullanılmıştır. Orta sınıfın bu dönemdeki modaya ilgisi neticesinde modada hareketlilik hız kazanmıştır. Önceleri gömleklerde bileğe kadar düğme kullanılırken, zamanla bu yerini önce renkli firfırlara daha sonra dantel ve şeritlere bırakmıştır. 17. Yüzyıl aynı zamanda modanın üretiminin sadece evde verilecek bir hizmetin dışına çıkmasının evde günübirlik terzi sistemine geçişin yaşandığı bir dönemdir. 1650 yılından sonra Fransız modası üzerinde İspanyol stili hakimiyetini yitirmiş ve 17. Yüzyıl ortalarında Barok stili tüm Avrupa'da benimsenecek kadar yayılmıştır (Reddy,2020; Fields,2003; Kyoto Costume Institute,2014).

Rokoko Dönemi'ne (18. yüzyıl ortaları) gelindiğinde kadın modasında abartı hakim olarak kabarık etekler (pannier), korseler, pudralı peruklar ve pastel renkler ön plana çıkmıştır. Fransız Devrimi ve Sonrası (1789 – 1800) ile gösterişli aristokrat kıyafetleri terk edilerek erkeklerde pantolon ve ceket (sans-culotte) yaygınlaşmış ve

kadınlarda “Antik Yunan” stili benimsenerek ince kumaşlar, yüksek bel (empire kesim), sade tül elbiseler ön plana çıkmıştır. Napolyon Dönemi’nde Empire Stili (1804 – 1815) benimsenmiş ve moda sadeleşerek yeniden saraya dönmüştür. Kadınlarda uzun, dar, yüksek belli elbiseler; erkeklerde üniforma benzeri ceketler moda olmuştur ve Josephine Bonaparte, dönemin moda ikonu olarak benimsenmiştir (bkz. Şekil 3.1). Romantik Dönem (1830’lar) ile kadınlarda korseler geri döndü, omuzlar açıkta bırakılırken, erkeklerde ceket ve fötr şapka yaygınlaşmıştır (Reddy,2020; Fields,2003; Kyoto Costume Institute,2014; Steele, 2017).

Şekil 3.1. Jean-Philippe Worth (Fransız, 1856–1926). Gece elbisesi, kaynak: Fashion History Timeline,2020

Crinoline Dönemi (1850’ler) ise demir kafesli etekler (crinoline) ile kadınlar devasa silüetlere sahip olmuş moda daha da abartılı hale gelmiştir. 1858 yılı itibariyle Haute Couture doğmuş, Charles Frederick Worth, Paris’te ilk modaevi olan House of Worth’u kurmuştur ve böylelikle moda tasarımcısı kavramı ortaya çıkmıştır. Birinci Dünya Savaşı ve sonrasında (1914 – 1920) kadınlar daha işlevsel kıyafetler giymeye başlamış, korseler terk edilmiştir. 1920’lere gelindiğinde "Les Années Folles" (Çılgın Yıllar) başlamıştır. Flapper tarzı benimsenmeye başlamış (kısa elbiseler, saç bantları, düz kesimler), kadınlar özgürleşmiş, maskülen stiller denenmiş ve bu dönemde Coco Chanel’in “küçük siyah elbisesi” ikonik hale gelmiştir. 1930’larda uzun, vücuda oturan elbiseler kullanılmaya başlanmış jean Patou, Madeleine Vionnet gibi

tasarımcılar ön plana çıkmış şıklık ve ihtişam, sinema yıldızları aracılığıyla yayılmaya başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı (1939 – 1945) döneminde kumaş kıtlığı nedeniyle sade ve işlevsel giyimler yaygın hale gelmiş ve kadınlar savaş yıllarında pantolon giymeye alışmışlardır. Savaştan sonra Christian Dior, moda zarafeti geri getirmiş ince bel, kabarık etek, feminen silüet (New Look) benimsenmiştir. 1950–1960'lara gelindiğinde mini etek, canlı renkler kullanılmıştır. 1970–80'lerde ise hazır giyim (prêt-à-porter) ile moda erişim genişlemiş ve moda daha cesur, avangard ve deneysel hale gelmiştir. 1990–2000'lere gelindiğinde ise modada minimalizm başlamıştır (Reddy,2020; Fields,2003; Kyoto Costume Institute,2014; Steele, 2017).

3.2 16. Yüzyılda Fransa Modası ve Modayı Etkileyen Moda İkonları

16. Yüzyılda Fransa Modası ve Modayı Etkileyen Moda İkonları

Rönesans'ın etkisiyle 16. Yüzyıl sanat, kültür ve estetik anlayışının köklü değişimlerin olduğu ve bu değişimden özellikle moda konusunda Fransa en önemli moda merkezlerinden biri olmuştur. Fransa'da 16. yüzyıl modası, İtalya'dan gelen etkilerle gelişmiş; özellikle I. François'nın (1494-1547) İtalya seferleri sırasında edindiği kültürel miras, Fransız modasına yansımıştır. Bu dönemde kumaşlar ağır ve gösterişli olup ipek, kadife ve atlas gibi değerli malzemeler kullanılmıştır. Erkeklerde hacimli pelerinler, geniş omuzlar, kısa ceketler (Doublet) ve dar pantolonlar (Trunk hose) yaygınken; kadınlar ise kabarık etekli elbiseler, korseler ve dantel detaylı kol manşetleriyle dikkat çeken kıyafetler giymekteydi (Frick, 2002).

Renk tercihlerinde de zenginlik göze çarpar; canlı kırmızılar, morlar ve altın sarıları statüyü simgelerken, süslemelerde inciler ve değerli taşlarla bezeli aksesuarlar kullanılmıştır (bkz. Şekil 3.2-3.3). Moda, bu dönemde sadece estetik bir tercih değil, sosyal statünün de bir göstergesi olarak görülmüştür (Ribeiro, 1986).

Şekil 3.2. Jean Bourdichon (Fransız, 1457-1521). Zengin Adam, kaynak: De Young,2019a

Şekil 3.3. Charles d'Amboise'nin portresi, 1507. kaynak: Louvre Museum

1510'larda İngiltere ve Fransa'daki moda oldukça benzerdi. Mary Tudor (1496-1533), İngiltere Kralı VIII. Henry'nin kız kardeşi idi. 1514'te 18 yaşındayken Mary, o sırada 52 yaşında olan Fransa Kralı XII. Louis ile evlenmiştir. 1514 tarihli bir portrede Mary kare yakalı zengin bordo bir elbise içinde görülmektedir (bkz. Şekil 3.4); beyaz kombinezon kenarı altın ve siyahla işlenmiştir ve ayrıntılı bir şekilde süslenmiş Fransız başlığı takmaktadır (De Young, 2020).

Şekil 3.4. Mary Rose Tudor (1496-1533), yaklaşık 1514, kaynak: De Young, 2019b

Şekil 3.5. François I, Fransa Kralı, yak. 1515, kaynak: Wikipedia

Şekil 3.6. Kral VIII. Henry, yaklaşık 1520, kaynak: National Portrait Gallery

Büyükelçi Sebastiano Guistiniani, Nisan 1515'te St. George Günü'nde Richmond Sarayı'nda VIII. Henry'nin kıyafetlerine ilişkin *“Fransız modasında kızıl kadifeden bir şapka takıyordu ve siperliği altın emaye etiketleri olan dantellerle her taraftan yukarı doğru kıvrılmıştı. Yeleği İsviçre modasındaydı, dönüşümlü olarak beyaz ve kızıl satenle çizgiliydi ve çorabı kırmızıydı ve dizden yukarı doğru kesikti.”* ifadelerini kullanmıştır. Fransız modasındaki şapka, François I'in giydiği şapkaya benzediği (bkz. Şekil 3.5) ve VIII. Henry'de daha sonraki bir portrede benzer bir şapka giydiği görülmüştür (bkz. Şekil 3.6). VIII. Henry, François'nunki gibi kesik bir duble ve broşlarla kapatılmış açık dikişleri ve bileklerinde cam bulunan kırmızı kadife bir elbise giydiği görülmektedir.

Şekil 3.7. Navarre'li Marguerite'in portresi, yaklaşık 1527, kaynak: Meisterdrucke Resim Galerisi^a

1520'lerde Kral I. François'nın kız kardeşi olan Navarre'li Marguerite (Bkz. Şekil 3.7) portresinde İtalyan ve Alman trendlerinin bir kombinasyonunu giydiği, elbisesinin İtalya'da popüler olan geniş silüete, düşük kesimli korse ve büyük kollara sahip olduğu görülmüştür. Saçları altın bir başlık veya boyunlukla ve modaya uygun bir açıyla takılmış düz siyah bir başlıkla kaplıdır.

Şekil 3.8. François Ier, yaklaşık 1525, kaynak: Gettyimage

François I (bkz. Şekil 3.8) 1515'te Fransa kralı oldu ve kısa sürede giyiminin gösterişliliğiyle tanınmıştır. Bu dönemde sakal bırakmak moda haline gelmiştir.

1530'lara gelindiğinde Fransa Kraliçesi'nin Fransız moda trendlerini temsil edeceği düşünülmektedir. Avusturyalı Eleanora (bkz. Şekil 3.9) François I ile evlendiğinde, Fransız moda trendleri yerine İspanyol modasını ön plana çıkardığı fark edildi. Saç modeli ve kürk kollarının İspanyol esintisi olduğu bu dönemde dile getirildi.

Şekil 3.9. Eleanora, Fransa Kraliçesi (1498-1558) yaklaşık 1530, kaynak: Wikidata

1540'lı yıllara gelindiğinde Catherine de Medici'nin portresinde (bkz. Şekil 3.10) bir Fransız başlık taktığı, yaka kısmı kırmızı işlemeli fırfırlı bir yaka ile biten mücevherli bir partlet ile doldurduğu, düşük kesimli bir korsajla giyimini tamamladığı görülmüştür. Partlet, 15. yüzyıldan kalma, boyuna ve omuzlara giyilen, bir elbisenin üzerine giyilen veya düşük yaka bölgesini kapatmak için elbisenin içine giyilen bir moda aksesuarıdır (Poyraz ve Geyik Değerli,2023:4948).

XI. Louis döneminden beri Fransa'da, İtalyan ipek ithalatına daha az bağımlı olmaya çalışılmış ve Lyon'da bir ipek dokuma merkezi kurulmuştur. Erkek modasında, 1550' lerde Fransa Kralı II. Henri'nin (bkz. Şekil 3.11) siyah bir yelek ve siyah İspanyol pelerini giydiği, ikisinin de altın kordonlarla oluşturulmuş çizgilerle süslendiği, altın gövde çorabı ve beyaz saten astarlı bir giyim tarzının geldiği görülmüştür. Doğal formdaki beyaz ayakkabılarda bu dönemde dikkat çekmiştir.

Şekil 3.10. Catherine de'Medici (1519-1589) yaklaşık 1555, kaynak: History Hit

Şekil 3.11. Fransa Kralı II. Henri, yak. 1559 kaynak: Meisterdrucke Resim Galerisi

1560'lı yıllarda Fransız kadınları, ortada yükselen yuvarlak yakalı korsajları tercih etmeye devam ettiği, siyah ve beyaz arasındaki güçlü kontrastlar, küçük

geometrik desenler ve narin boncuk kolyeler kullanıldığı görülmektedir (bkz. Şekil 3.12).

Şekil 3.12. Claude de Beaune de Semblancay, 1563, kaynak: Wikimedia

Fransa Kralı IX. Charles portesinde (bkz. Şekil 3.13) duble kolları ve altın işleme ile süslenmiş siyah yelegei dikkat çekmektedir.

Şekil 3.13. Fransa Kralı IX. Charles (1550-1574) 1569, kaynak: Kunsthistorisches Museum

Fransa Kraliçesi Avusturyalı Elisabeth'in (bkz. Şekil 3.14), mücevherlerinin simetrik bir düzenlemesiyle Fransız sarayında popüler olan oldukça sert, kabarık kıyafetleri giydiği portresinde görülmüştür.

Şekil 3.14. Avusturyalı Elisabeth (1554-1592), Fransa Kraliçesi, kaynak: Fine Art America,2020

Fransa'da, III. Henri (bkz. Şekil 3.15) özellikle abartılı bir görünüm ve İngiliz sarayında giyilenden çok daha düğmeli bir görünüm benimsedi. Yeleği ve pelerini altın işlemelerle veya örgülerle kaplıdır ve mücevherlerle süslü kolyesi inci dizilerinden yapılmıştır.

Şekil 3.15. Henry III, yükselişinden önce, 1573-1574, kaynak: European Royal History,2018

16. yüzyılın sonlarına gelindiğinde, Fransa'da korsajların düşük kesimli (Bkz. Şekil 3.16) olduğu bilinmektedir.

Şekil 3.16. Fransız Okulu. Bir Hanımın Portresi, 1600, kaynak: Boicchio,2020

Fakat, Fransız modası giderek daha sert, yayılan bir firfir talep ediyordu ve bu firfir bir destekle desteklenmişti. Bu eklemeler, ayrıntılı dantel desenlerinin yanı sıra zahmetli hazırlıkları da vurguluyordu (bkz. Şekil 3.17).

Şekil 3.17. Marie de Medici'nin büstü, yaklaşık 1600, kaynak: Boicchio,2020

Bu bilgiler çerçevesinde 16. Yüzyıl Fransız modasında genel bir bakış açısıyla incelendiğinde, kadın figürleri önemli rol oynamıştır. En dikkat çeken isimlerden biri, II. Henri'nin eşi olan Catherine de' Medici'dir. Floransa doğumlu olan Catherine de' Medici, İtalyan Rönesansı'nın zarafetini Fransız modasına taşımış, korse kullanımını yaygınlaştırmış ve topuklu ayakkabıyı Fransa'ya tanıtmıştır (De Marly, 1980). Ayrıca, balolar ve maskeli eğlenceler gibi etkinlikler vasıtasıyla dönemin modasına yön vermiştir. Catherine, aynı zamanda siyah rengi yasın rengi olarak saray modasına entegre etmiştir.

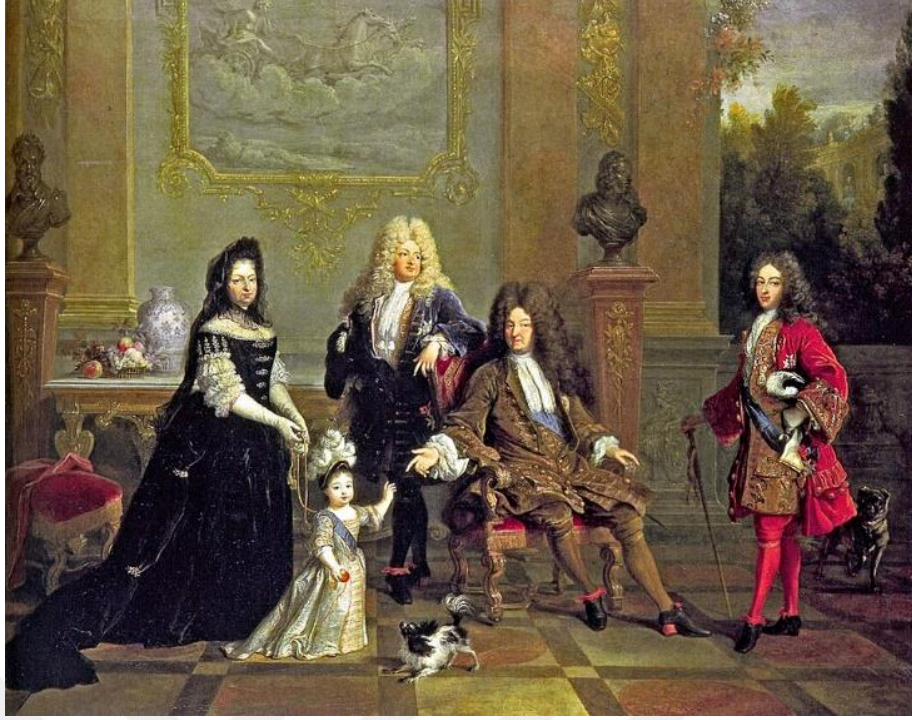
Bir diğer önemli ismi ise, I. François'nın kız kardeşi Marguerite de Navarre'dır. Hem edebi hem de entelektüel kimliğiyle tanınan Marguerite, zarif ve ölçülü giyimiyle moda alanında örnek alınmıştır. Onun etkisiyle kadın modasında daha sade ama entelektüel bir şıklık hâkim olmuştur (Perrot, 1994).

16. Yüzyıl'da Fransa modasında, kraliyet ve aristokrasinin estetik anlayışıyla şekillenmiş ve Avrupa modasının gelişiminde de belirleyici bir rol oynadığı görülmüştür. Özellikle kraliçeler, prensesler ve saray kadınları, yalnızca siyasi değil kültürel ve moda etkileriyle de döneme damgasını vurmuştur. Bu bağlamda, Marguerite de Navarre, Catherine de' Medici gibi figürler, sadece birer tarihî şahsiyet değil, aynı zamanda dönemlerinin de moda ikonları olarak benimsenmiştir.

3.3 18. Yüzyılda Fransa Modası ve Modayı Etkileyen Moda İkonları

18. yüzyılda moda zarafetin ve gösterin ön planda olduğu bu konuda Fransa'nın oldukça etkisi olduğu bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Zarafetin altın çağı olarak kabul edildiğı ve bu yüzyılda moda yalnızca giyim tarzı olarak değerlendirilmediğı, aynı zamanda sosyal statü, siyaset ve kültürün bir yansıması olduğu görülmektedir. 1700-1750 yılları arasında kadın modasında korse ve "pannier" ile şekillendirilmiş geniş etekler, Robe à la Française isimli omuzdan bele inen sırt plileri (Watteau plisi) ile dikkat çekmektedir. Rokoko dönemi olarak isimlendirilen 1750-1780 yılları arasında kadın modasında, Robe à la Polonaise yani yukarı toplanmış etek uçları, Robe à l'Anglaise yani İngiliz etkili daha dar, vücuda oturan kesim elbiseler ve saçlarda aşırı yükseklik, süslemeler ve doğa temaları ön plana çıkmıştır. Fransız Devrimi öncesi ve sonrasında (1780-1799) kadın modasında doğal bel hattına dönüş görülmüştür. Chemise à la Reine yani sadelik ve özgürlük teması ön plana çıkmıştır (Cumming, 1989; Ribeiro, 1986; Chrisman-Campbell, 2015).

Fransız saray kadınları, kısa dantel kollu, kalın balenli sivri bir korsaj, uzun etek ve 1683'te Versay'da zorunlu hale gelen uzun, ayrı bir kuyruktan oluşan *görkemli kıyafeti* giymeye devam ettiler (De Marly, 1989). Kuyruk uzunluğu, giyenin statüsüne göre belirleniyordu. Şekil 3.18'de 14 Louis ve ailesinin giyim tarzı ile ilgili detaylar görülebilmektedir.

Şekil 3.18. Fransa Kralı XIV. Louis ve ailesi, kaynak: Wikimedia Commons

1700 ile 1709 yılları arasındaki kadın saç modelleri, ön saçların alnın her iki yanında bukleler halinde, arka saçların ise topuz şeklinde düzenlendiği önceki on yılın saç modellerine benzemektedir. Bu yıllarda Fontange (bkz. Şekil 3.19) moda olmaya devam etse de, şekli 1690'ların uzun, öne eğimli dikdörtgeninden, on sekizinci yüzyılın ilk on yılının sonunda Rayon olarak bilinen daha yuvarlak bir forma dönüştü (bkz. Şekil 3.20).

Şekil 3.19. Fontange, kaynak: Majer,2020

Şekil 3.20. Rayon Başlık tasviri, kaynak: Reinette,2012

1700-1720'li yıllara gelindiğinde Barok stilin etkileri hâlen devam ettiği hissedilmekte kadınlar, geniş etekli *Mantua* elbiseler giyer (bkz. Şekil 3.21); bu elbiselerin altında *Pannier* adı verilen yanlara doğru genişleyen destekleyiciler bulunurdu (bkz. Şekil 3.22).

Şekil 3.21. Mantua, yaklaşık 1708, kaynak: The Met Museum,1991

Şekil 3.22. Pannier, kaynak: McNamara,2018

Fransız kadınları resmi giyim için, artık her yerde bulunan Pannier'in eklenmesiyle, kalın balenli korsaj, kombinezon ve uzun kuyruğu olan görkemli kıyafeti giymeye devam ettiler (Bkz. Şekil 33).

Şekil 3.23. Panniers,1729- 1730, kaynak: Rijks Museum,1907

Şekil 3.23' de saray kıyafetlerinin korsajı süsleyen mücevherler, çiçek ve yapraklı motiflerin mercan renkli, yeşil ve fildişi ayrıntılarını ortaya çıkaran altın metalik iplikle yoğun bir şekilde dokunmuş, büyük ölçekli simetrik kompozisyonuyla ipeğin tasarımı dikkat çekmektedir.

Şekil 3.24. Louis XV'in karısı Kraliçe Marie Leczysnka, kaynak: Majer,2021

1715 yılında 14. Louis'nin ölümüyle "Geç Barok" modanın (bkz. Şekil 3.24) yerini daha hafif Rokoko etkisine bırakmasına neden olmuştur. Moda tarihinde "Rokoko" olarak bilinen ince işçilik, pastel renkler ve doğaya övgü içeren süslemelerin öne çıktığı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınlar için "Robe à la Française" ve "Robe Volante" gibi iki temel elbise tarzı öne çıkmıştır. 18. yüzyıl Fransa'sında ortaya çıkan, omuzdan pileli ve bol kesimli, kasnakların üzerine giyilen bir elbise kullanılmaktadır.

Robe Volante tarzı kıyafetler (bkz. Şekil 3.25), kemersiz, omuzdan yere kadar gevşek bir elbise için kullanılan isimdir. Arkada ve önde omuzda pilelerle yapılan Sacque'ler, kubbe şeklindeki kasnakların üzerine giyilmekte veya kapalı bir önü olduğu ya da bir korse ve kombinezonun üzerine giyilmekteydi.

Şekil 3.25. Robe Volante, yaklaşık 1730, kaynak: The Met Museum,2010

Robe à la Française tarzı kıyafet (bkz. Şekil 3.26), süslemeli bir göbek, etek ve omuzlardan yere kadar uzanan iki geniş kutu pileden oluşan elit bir elbise olarak tanımlanmaktadır. Önden açık olan ve çok süslü bir alt eteği ortaya çıkaran geniş etekler, baston, balen veya metal gibi farklı malzemelerden yapılmış dolgu ve kasnaklardan yapılmış sepetlerle desteklenmiştir.

Şekil 3.26. Çizgili Imberline Robe à la française, yaklaşık 1750, kaynak: Majer,2021

1740-1749 yılları arasında Fransız usulü, omuzlardan eteğe kadar uzanan karakteristik arka pileli elbiseler hem resmi hem de gayriresmi elbise olarak

Avrupa'nın her yerinde giyilmekteydi. Elbiselerde 1720 yılından yana en göze çarpan değişiklik etekten ayrı kesilen daha dar korsaj, önceki on yıllardaki kanatlı manşetlerin yerini alan oval kol firfırları ve genellikle kendi kumaşından yapılmış, ipek çiçekler ve ön orta açıklıktan aşağıya ve kombinezonun önüne dikilen narin passementerie şeklinde uygulanan süslemelerin eklenmesi, fildişi ipek saten kumaşlar kullanıldığı görülmekteydi. Çemberler veya panierler bu on yıllık süreçte, özellikle İngiltere'de sarayda giyildiğinde en geniş hallerindeydi (bkz. Şekil 3.27).

Şekil 3.27. 1745 yılına ait Woman's Dress and Petticoat (Robe à la française), kaynak: Lacma

1730'larda kadın giyiminin baskın biçimi olarak yerleşen elbise, 1770'lere kadar o on yıldan itibaren çok az değişti ve daha gayri resmî stillerle değiştirildi. 1740'lardan beri belden ayrı kesilen korse önü gövdeye sıkıca oturuyordu ve keten astarın arkasındaki bağcıklar, giyenin elbiseyi sıkıca içine çekmesine olanak tanıyordu; karakteristik kutu pileleri ise sırtın üst kısmına kadar uzanıyor ve hafif bir eteğe iniyordu. Dokuma veya işlemeli kumaştan yapılmış veya échelle veya merdiven olarak bilinen bir biçimde kurdele fiyonklarıyla süslenmiş üçgen bir gömleğin ön açıklığını doldurmaktadır. 1750'li yıllara gelindiğinde Fransız usulü elbiseler hem gündüz hem de akşam için standart giysi olarak kullanılmaktaydı (bkz. Şekil 3.28).

Şekil 3.28. Robe à la Française, yaklaşık 1760–70, kaynak: The Met Museum, 2009

1760-1780 yıllarında Neoklasik etkilerle birlikte sadelik moda dünyasına sızmaya başladı. Neoklasik moda ile gelen sadelik mücevherler, şapkalar, ayakkabılar ve şallar gibi ürünler kullanıcının kişisel zevkini ve zenginliğini ifade etmekteydi. Fransız kadınları Robe à l'Anglaise, redingote ve diğer İngiliz giyim ve başlık stillerini benimsemeye başlamışlardır.

Fransa'da, dantel veya şeffaf bir mull fichu ile örtülü olarak korse üst çizgisinin üstünden çıkması ve kalça ve göğüs çizgisine önem verildiği görülmektedir (bkz. Şekil 3.29).

Şekil 3.29. Robe à l'Anglaise, yaklaşık 1785-87, kaynak: The Met Museum, 1966

Redingote isimli kıyafet, dar bir korsaj, önden tutturma, ince, kavisli 3/4 kollar, dekoratif ters taraklı kenarlı geniş çift yaka ve kesik ön (bölge ön olarak adlandırılır) içerdiği görülmektedir (bkz. Şekil 3.30).

Şekil 3.30. Redingote, yaklaşık 1785-95, kaynak: Paris Museum, 1988

Fransız devrimi sebebiyle 1790-1799 yıllarında Fransa'da, Bourbon sarayıyla ilişkilendirilen işlemeli ipekler ve kadifeler, 1804'te Napolyon I yönetimindeki Birinci İmparatorluğun kurulmasına kadar geri gelmektedir.

18. Yüzyıl'da erkek modasında ise dantelli gömlekler, diz üstü pantolonlar ve işlemeli ceketler dikkat çekmektedir (Bkz. Şekil 3.31). 1700-1750 yılları arasında Justaucorps (uzun ceket), dantel gömlek, culottes ve büyük, beyaz peruklar statü göstergesi olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Şekil 3.31. Erkek Resmi Ceket, yaklaşık. 1720-1730, kaynak: Majer,2017

Erkekler, ipekli kumaşlardan yapılmış jaket ve yelekleri, şapka ve bastonla tamamlayarak büyük bir şıklık sergilerlerdi. Erkek paltoları, belirgin kol manşetleri ve geniş etekleriyle bir önceki on yılın dolgunluğunu korurken, İngiliz sadeliği ile Fransız lüksü arasındaki yerleşik karşıtlık, çağdaş portrelerde de açıkça görülüyor. Rokoko döneminde 1750-1780 yılları arasında erkek modasında renkli kumaşlar, işlemeli ceketler, zarif dantel detayları göze çarpmaktadır (de Marly, 1985; Leventon, 2008).

Fransız Devrimi öncesi ve sonrasında (1780–1799) erkek modasında Sans-culottes etkisiyle kısa pantolonlar terk edilerek Redingote ve sade kravat ile modern takıma geçiş başlamaktadır (bkz. Şekil 3.32).

Şekil 3.32. François de Jullienne (zengin bir tekstil tüccarının oğlu) ve eşi Marie Elisabeth de Jullienne, kaynak: The Met Museum, 2011

18. yüzyıl Fransa'sı, Avrupa'nın moda merkezi haline gelirken, bu dönemde öne çıkan kadın figürler sadece giyim tarzlarıyla değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel dönüşümlere yaptıkları katkılarla da dikkat çekmiştir. Moda, bu dönemde sosyal statü, güç ve zarafet göstergesiydi. Bu bağlamda, dönemin öne çıkan kadın figürleri, kendi stilleriyle modanın şekillenmesinde belirleyici olmuştur. Bu dönemde modayı şekil veren önemli ikonlar arasında yer alan XV. Louis'nin gözdesi olan Madame du Barry, daha sade ancak zarif giyim anlayışıyla Marie Antoinette ile zıt bir stil benimsemiştir. Bu sadelik, aristokraside yeni bir zarafet anlayışının habercisi olmuştur (Goodman, 2001). Diğer bir ikon Madame de Pompadour'dur. Sanat ve modanın koruyucusu olan Pompadour, Rokoko stilinin yayılmasında kilit rol oynamıştır. Pastel tonlar, dantel detaylar ve zarafet, onun stilinin temel ögesi olarak göze çarpmaktadır (Lever, 2002). Josephine de Beauharnais, 18. yüzyılın sonlarına doğru öne çıkmış, Fransa'nın ilk imparatoriçesi olarak modada neoklasik bir dönüşüme öncülük ederek Empire stiliyle bilinen yeni moda anlayışı, sade ve zarif kumaşlarla klasik Roma estetiğini yeniden yorumlamıştır (Ribeiro, 2003).

4 16. VE 18. YÜZYILDA ÖNE ÇIKAN MODA İKONLARI

4.1 Catherine de' Medici Hayatı

Catherine de' Medici (1519-1589) Floransa'da doğmuştur. Annesi, Fransız kralı IX. Louis'nin soyundan gelen Madeleine de la Tour d'Auvergne'dir. Henüz bebekken annesi ve babasını kaybetmesiyle Catherine, Medici ailesinin koruması altında büyümüştür (Karl,2022). Papa VII. Clemens'in torunu olan Catherine de' Medici, henüz 14 yaşındayken (1533) Fransa Kralı I. François'nın oğlu olan Orléans Dükü Henri ile evlendirilmiştir. Bu evlilik ile Papalık ile Fransa arasında güçlenen diplomatik ilişkilerin temelini oluşturulmasına da katkı sağladığı düşünülmektedir. 1547 yılında Henri'nin kral olmasıyla birlikte Catherine, Fransa Kraliçesi olmuştur Henri'nin kral olduğu dönemde (1547–1559), Catherine uzun süre siyasi olarak ön plana çıkmamıştır (Frieda, 2003: 78-81). Catherine, özellikle annelik kimliğiyle kraliyet hanedanının sürekliliğini sağlamada önemli rol oynaması ve 10 çocuk dünyaya getirmesi, onun kraliyet ailesindeki pozisyonunu sağlamlaştırmıştır. II. François, IX. Charles ve III. Henri olmak üzere üç oğlu ardışık olarak Fransa kralı olmuştur (Le Roux, 2000:102; Holt, 2005:41). 1559 yılında II. Henri 'nin ölümüyle, Catherine'nin en büyük oğlu II. François (1559-1560) tahta geçmiş, ancak François'in genç yaşta ölmesi üzerine, diğer oğulları IX. Charles ve III. Henri dönemlerinde naibe (ülkenin başında bulunan hükümdarın henüz yönetecek yaşa gelmemiş olması) durumu söz konusu olduğu için bu dönemlerde Catherine, krallığın yönetiminde aktif rol oynamıştır. 1572'de, Catherine de Medici'nin Fransız Sarayında etkin olduğu ve Huguenotlara yönelik Aziz Bartholomew katliamının yaşandığı 24 Ağustos 1572'de Catherine de Medici binlerce Protestan'ın öldürülmesi emrini vermiş ve bu olayın yaşandığı yıl Medici'ye Kraliyet Yunanca Profesörü görevi verilmiştir (Orhan,2015: 621; Seber,2020:148).

Catherine'nin Fransa'ya getirdiği İtalyan moda zarafeti, saray yaşamında kendini güçlü biçimde göstermiş, özellikle düğün kutlamaları, görkemli tiyatro gösterileri ve İtalyan usulü ziyafetler, Medici aracılığıyla Fransa'da kendini göstermiştir. Ayrıca Fransa'da saray yemeklerine çatal, dondurma ve çeşitli tatlılar onun sayesinde gelmiştir (Frieda, 2003:92).

4.1.1 Catherine de' Medici'nin Fransız Modasına Etkisi

İtalyan kökenli Catherine de Medici, Fransa kralı II. Henry ile 1533 yılında evlenmesiyle, 1547 yılında Fransa kraliçesi olmuş ve Fransa'da moda kavramı Medici etkisiyle değişmeye başlamıştır. Kadınların giyim tarzındaki hantal görünümünü mahkeme kararıyla yasaklatarak bel çevresinin 33 cm olacak şekilde bir giyim tarzı oluşturulmasına karar vermiştir. Medici'nin kullanımında öncü olduğu demir malzemeden üretilen korse, bel çevresini 33 cm olacak şekilde standartlaştırılmıştır. Bu korse kraliyet ailesi ve yüksek sosyal statüye sahip kişiler için de bir nevi zırh görevi gördüğü için kullanımının yaygınlaştığı düşünülmektedir (Kahveci, 2021:10).

Catherine de Medici, Floransa'nın modaya yön veren dokuma tekniklerini, tekstil desenlerini ve terzilik anlayışını Fransız sarayına taşımıştır (Arnold, 1988:92). Medici, modayı yalnızca zarafet için değil, bir tür güç gösterisi olarak da kullanmış, sarayda giyilen kıyafetlerin ihtişamı, özellikle kadınların giydiği abartılı elbiseler bu dönemin modasında oldukça göz çarpmaktadır (Jones, 2010:74). Bu dönemde ince bel görüntüsü zariflik göstergesi hâline gelmiştir (Ribeiro, 2003:47). Kıyafetlerde çoğunlukla siyah, mor ve altın gibi renklerin ön plana çıktığı görülmektedir (de Marly, 1980). Ayrıca bu dönemde kıyafetlerde İtalyan ipeği ve Fransız brokarların bir arada kullanıldığı görülmüştür (bkz. Şekil 4.1-4.2).

Şekil 4.1. Catherina de Medici, kaynak: Gray,2019

Şekil 4.2. Catherina de Medici, kaynak: Firenze Dergisi,2019

Catherine De Medici ile Fransa’da Ruff yaka modası popüler hale gelmiştir (Ok,2016:67). Boynun arkasında dik duran ve önden açılan bir yaka. Bu tür fırfır, 16. yüzyılda Catherine De Medici tarafından Fransa’ya tanıtıldı ve iki yüzyıl sonra ‘Medici Yakası’ adını aldı. Keten iplikle işlenmiş iğne oyası mevcuttur. 16. yüzyılda zenginler arasında çok popüler olan ‘Medici Yakası’ olarak isimlendirilen, başın

yanları ve arkası etrafında büyük, dekoratif bir çerçeve görüntüsü veren ve genellikle dekolte yakalı bir elbiseyle, bir kadının dekoltesini ortaya çıkaran düşük bir yakayla giyilirdi. Tel veya ağır nişasta ile desteklenen bu dantel, işlemeli saten veya diğer hafif bir malzemeden yapılmış yakalar, kullanıcının omuzlarının ve başının üzerinde yükselerek büyük yüksekliklere ulaşabilirdi (bkz. Şekil 4.3). Küçük mücevherlerle süslenebilir ve istenirse normal bir fıfırla giyilmekteydi (bkz. Şekil 4.4) (Maldonado,2017).

Şekil 4.3. Medici Yakası, kaynak: Victoria and Albert Museum (V&A),2013

Şekil 4.4. Medici'nin takıları, kaynak: Le Mannier,2022

Katlanır yelpaze, Fransa Kraliçesi Catherine de Medici aracılığıyla Avrupa'ya geldi ve Fransız sarayında önemli bir eşya olarak kabul edildi (bkz. Şekil 4.5). Kısa sürede yelpaze, genellikle tiyatro localarında oturan gece elbiseleri giymiş zengin kadınların ellerinde bulunan bir zarafet sembolü haline geldi.

Şekil 4.5. Catherina de Medici'nin kullandığı yelpaze, kaynak: Wikidata

Catherine de' Medici düğününde boyunun kısalığını telafi etmek amacıyla İtalyan bir ayakkabı zanaatkarına topuklu ayakkabı tasarlatmıştır (Bici,2007:30). Böylelikle bu tür ayakkabılar (bkz. Şekil 4.6-4.7), daha sonra saray kadınları arasında yaygınlaşmaya başlamış ve statü göstergesi hâline gelmiştir (Steele, 2005:130).

Şekil 4.6. Choppine, kaynak: Vintag,2020

Şekil 4.7. 16.Yüzyıl Venedik Chopine Örneği, kaynak: İmre,2016:197

4.2 Josephine de Beauharnais Hayatı

Gerçek adı Marie-Joséph-Rose Tascher de La Pagerie olan Josephine de Beauharnais 23 Haziran 1763'te Martinique'de doğmuştur (Mark,2023; Bruchard,2016). Genellikle "Rose" olarak anılmaktadır fakat Napolyon ona "Josephine" adını vermiştir. Josephine, 16 yaşındayken Fransız subayı Alexandre de Beauharnais ile evlenmiş ve bu evlilikten iki çocuğu olmuştur. Fransız devrimi sırasında (1794) kocası idam edilmiş ve kısa süreliğine Josephine hapishaneye girmiştir. 1795 yılında Josephine, Napolyon Bonapart ile tanışmış, 9 Mart 1796'ta

evlenmiştir (Britannica^d). Napolyon Bonapart'ın Mayıs 1804'te Birinci Fransız İmparatorluğu'nu ilan etmesiyle Josephine de Beauharnais Fransa'nın ilk İmparatoriçesi oldu. Josephine'in Napolyon'a erkek bir varis verememesi nedeniyle çift boşandı. Ancak Napolyon, ona hayat boyu mali destek sağlamaya devam etmiştir. Boşanma sonrası Josephine Malmaison'daki hayatında tutkularına kendini adanmış, yaşadığı evin bahçe işlerini ve süslemelerini üstlenmiş ve iki yüzden fazla tuvalden oluşan sanat koleksiyonunu genişletmiş ve boşanmadan dört yıl sonra zatürreden öldüğü bilinmektedir (Mark,2023; Bruchard,2016).

4.2.1 Josephine de Beauharnais' nin Fransız Modasına Etkisi

Josephine de Beauharnais, Napolyon döneminde Antik Yunan ve Roma estetiğinden ilham alan Empire (İmparatorluk) tarzının moda haline gelmesini sağlamıştır (Mark,2023; Wikipedia). Bu dönemde Empire tarzı özellikle aristokratlar arasında bir moda standardı haline gelmeye başlamıştır. Josephine'in taç giyme törenindeki kıyafeti, Jean-Baptiste Isabey tarafından tasarlanmış ve dönemin önde gelen moda tüccarı Louis-Hippolyte Leroy tarafından üretilmiştir. Neo-Yunan elbisesinin yüksek belli silüetine uyumunda en belirgin şekilde görülmektedir. Elbisenin kol tasarımı, 1790'lardan beri moda olan iki stili birleştirilmiş eklemlere kadar uzanan uzun eldiven kolu ve omuzda belirgin bir kabarıklığa dönüşen kısa 'balon' kol dikkat çekmektedir.

Taç giyme töreni için beyaz düz ayakkabılar tasarlanmıştır. Düz ayakkabılar 1790'larda yüksek topuklu ayakkabıların yerini almış ve erkek ayakkabılarıyla benzerlikleri konusunda bazı tartışmalara yol açmıştır. Josephine'in saç modeli de doğal rengi ve vücuda oturan tarzıyla daha önceki yıllarda kullanılan peruk ve pudraya karşı olunduğunun göstergesi olmuştur (bkz. Şekil 4.8-4.9) (Siegfried,2015).

Şekil 4.8. Josephine de Beauharnais, kaynak: De Bruchard,2016

Şekil 4.9. Taç giyme töreni, kaynak: Meisterdrucke Resim Galerisi

Şekil 4.10. İmparatoriçe Josephine'in tam boy portresi, kaynak: GrandPalaisRmn fotoğraf ajansı,1988

Şekil 4.10 'da görülmektedir ki Josephine, 16.yy'da kullanılan Medici yaka stilini kendi döneminde de kullanmayı ihmal etmemiş Medici'nin getirmiş olduğu yaka modası varlığını sürdürmeye devam etmiştir.

Kıyafetlerde yüksek bel, göğüs altından başlayarak aşağıya doğru düz inen hafif kumaşlardan yapılan elbiseler bu dönemde sıklıkla kullanılmış, genellikle bu kıyafetler için ince muslin (pamuklu), tül gibi kumaşlar, açık renkler (beyaz, açık mavi, pastel tonlar) kullanılmış ve antik Roma-Yunan etkileri görülmüştür. Josephine ile benimsenen kıyafet tarzı daha önceki dönemlerde sarayla ilişkilendirilen kemikli korseler, korseler, sepetler ve çemberler tarafından korunan katı, dik duruşlarla keskin

bir tezat oluşturuyordu. Josephine'inin kıyafet tarzına bakıldığında hareket özgürlüğü ve zarafet ön plana çıktığı görülebilmektedir (bkz. Şekil 4.11).

Şekil 4.11. Malmaison Şatosu Salonunda Portresi, 1801, kaynak: Web Gallery Of Art

Şekil 4.12. Josephine takıları, kaynak: Chateauversailles

Şekil 4.12 'de Josephine'nin kullandığı takı, eldiven, ipek şal ve tüy detaylı başlıklarda bu dönemde kullanılan aksesuarlar arasında yer almıştır. Kıyafetlerinde ve takılarında kullanmış olduğu desenler incelendiğinde yaprak ve çiçek motiflerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bunun sebebi ise Josephine'in bahçelere duyduğu ilgiden dolayı olduğu, modada çiçek ve yaprak desenlerinin yaygınlaşmasına ilham verdiği düşünülmektedir (Bisson,2001).

Şekil 4.13. Josephine de Beauharnais'in Portresi, kaynak: Meisterdrucke Resim Galerisi^b

Şekil 4.13 incelendiğinde Josephine'inin elinde yelpaze göze çarpmaktadır. Buda Medici'nin 16. Yüzyılda getirmiş olduğu yelpaze modasının izlerinin 18. yüzyılda da görüldüğünün bir kanıtı niteliğindedir. değerli taşlarla süslenmiş takılar, onun tarzını tamamlayan unsurlardı. Ayrıca, inciler ve değerli taşlarla süslenmiş diademler (taçlar) ile klasik bir şıklık yarattı.

Josephine'in resimleri incelendiğinde kullanmış olduğu saç stilleri, yine Antik Yunan ve Roma döneminden esinlendiği ve saçlarını genellikle doğal ve zarif

görünüm sağlamak için gevşek dalgalı bir topuzla topladığı görülebilmektedir (bkz. Şekil 4.14)

Şekil 4.14. Josephine'in saç stili, kaynak: Appiani,2023

4.3 İki İkonun Günümüz Modasına Etkisi

Birçok modacı geçmişin izlerini taşıyan parçaları günümüz modasına uyarlayarak kreasyonlarında kullanmış ve geçmişteki ikonlara atıf yapmıştır. Geçmişten gelen izlerin günümüz modasına yansısıyla aslında modanın nasıl bir yön izlediği, nasıl geliştiği konusunda fikir sahibi olmamıza ve gelecekteki moda tarzındaki izdüşümlerinin neler olabileceği hakkında fikir sahibi olmamıza yardımcı olmaktadır. Geçmişin izleri bile geleceğin nasıl yönleneceğinde bir harita niteliğinde olmaktadır. Bu çerçevede yapmış olduğumuz çalışmada araştırdığımız Catherine de' Medici ve Josephine de Beauharnais'in giyim tarzlarının günümüz modasında nasıl yorumlandığı ve nasıl bir etki sürdürdüğünü belirleyerek şu anki modadaki yerleri de çalışma kapsamında incelenmiştir.

4.3.1 Catherine de' Medici'nin Günümüz Modasına Etkisi

Fransa kralı II. Henry ile evlenen (1533) Catherine de Medici tarafından Fransız modasında kullanımı yaygınlaşan topuklu ayakkabı, Ruff yaka, dantel ve yelpaze kullanımının günümüzde de izlerini görmek mümkün olmaktadır.

Moda dünyasında Ruff yaka kullanımı oldukça yaygın olduğu defilelerde görülebilmektedir. 1995 Sonbahar/Kış kreasyonunda Christian Dior kullanmıştır. Siyah boyunluk detayı Ruff yakanın izlerini taşımaktadır (bkz. Şekil 4.15).

Şekil 4.15. Christian Dior Podyum Gösterisi 1995, kaynak: First VİEV Moda Koleksiyonları, 2025

Cristobal Balenciaga ise, 2006 İlkbahar koleksiyonunda Ruff yaka kullandığı görülmektedir (bkz. Şekil 4.16).

Şekil 4.16. Balenciaga, İlkbahar 2006 Hazır Giyim Koleksiyonu, kaynak: Vogue Dergisi,2005

Bir diğer modacı Alexander McQueen önce 2011-2012 Sonbahar/kış kreasyonunda (bkz. Şekil 4.17) daha sonra 2013 Sonbahar/Kış koleksiyonunda (bkz. Şekil 4.18-4.19) Medici yakasından esinlenerek Ruff yakayı kreasyonunda kullanarak Medici' ye atıf yapmıştır (Vogue Dergisi,2013).

Şekil 4.17. Alexander McQueen- 2011-2012 Sonbahar/Kış, kaynak: Vogue Dergisi, 2011

Şekil 4.18. Alexander McQueen'in 2013 Sonbahar/Kış koleksiyonu, kaynak: Vogue Dergisi,2013

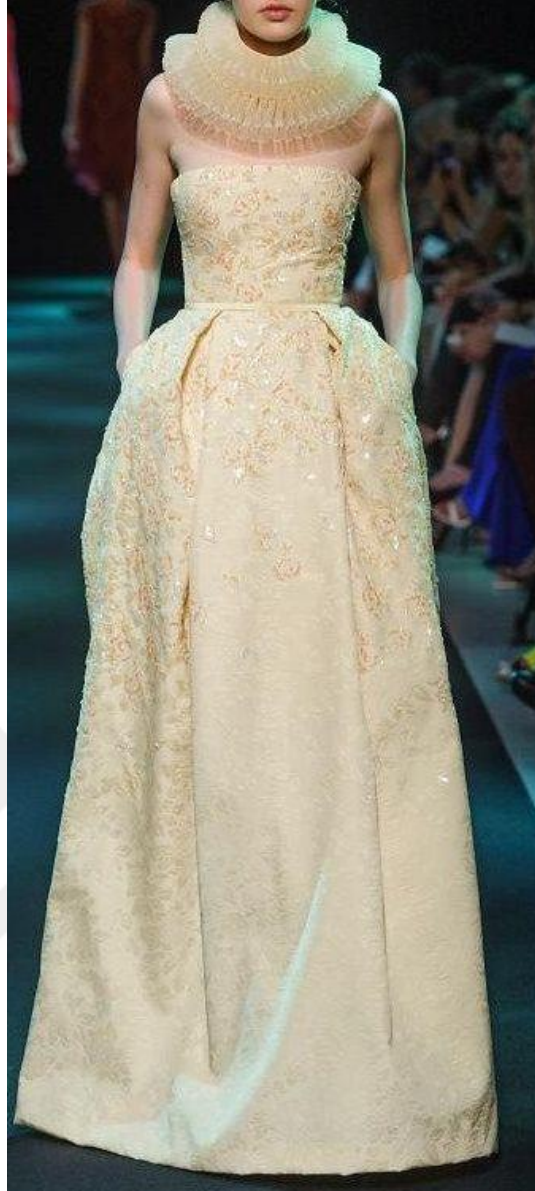
Şekil 4.19. Alexander McQueen, Sonbahar 2013 kreasyonunda bir parça, kaynak: Vogue Dergisi,2013

Giambattista Valli isimli ünlü modacı Sonbahar 2012 Couture koleksiyonunda Ruff yakayı yorumlayarak (bkz. Şekil 4.20) yakanın görselliğine yeni bir form katmıştır.

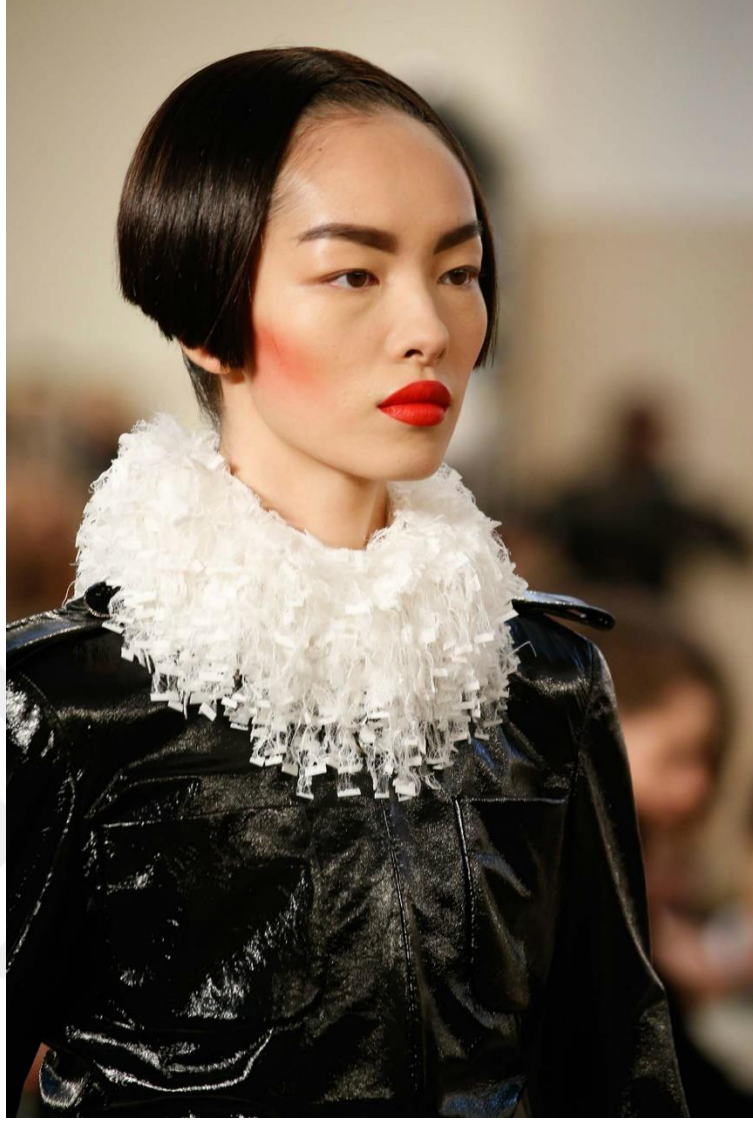
Şekil 4.20. Giambattista Valli- Couture Sonbahar 2012, kaynak: Vogue Dergisi,2012

Georges Hobeika ise, Sonbahar 2013 Couture koleksiyonunda Ruff yakanın geçmişteki formuna daha benzer bir görsellik kullanarak kreasyonunda yer vermiştir (bkz. Şekil 4.21).

Şekil 4.21. Georges Hobeika, Couture, Sonbahar, 2013, kaynak: Pinterest

Chanel ise, 2015 yılında sunmuş olduğu Sonbahar/Kış Couture koleksiyonunda Ruff yakanın diğer modacılarдан aşına olduğumuz daha dökümlü bir görünüm sağlayan formuna kreasyonunda yer verdiği görülmüştür (bkz. Şekil 4.22).

Şekil 4.22. Chanel 2015 Sonbahar/Kış Couture, kaynak: Vogue Dergisi,2015

DİOR'un 2023 İlkbahar/Yaz koleksiyonunda Maria Grazia Chiuri, Medici'nin politik zekasından ve topuklu ayakkabı, korse, Burano danteli gibi, yine onun öncülük ettiği ve her biri soylular arasında yayılıp vazgeçilmeze dönüşen icatlardan çok etkilendiğini ifade ederek koleksiyonunda bu ürünlere yer vererek Medici'ye atıfta bulunmuştur (bkz. Şekil 4.23).

Şekil 4.23. DİOR'un 2023 İlkbahar/Yaz koleksiyonunda parçalar, kaynak: Vogue Dergisi,2022

4.3.2 Josephine de Beauharnais'in Günümüz Modasına Etkisi

Josephine de Beauharnais yaşamış olduğu 18. Yüzyıl'da Napolyon Bonapart 1796 yılında evlenmesi ile birlikte Fransız modasına kendi tarzını benimseterek Antik Yunan ve Roma estetiğinden ilham alarak Empire (İmparatorluk) modasını getirmiştir.

Ünlü modacı Cristobal Balenciaga, 'Amphora' isimli gece elbisesini 1960 yılında tasarlayıp 1961 yılında üretmiştir. Empire veya Josephine tarzındaki elbise, göğüs altında yüksek bir bel çizgisine sahip elbisenin arka kısmı büyük bir düğümlü kuşakla tasarlanmıştır (bkz. Şekil 4.24).

Şekil 4.24. Cristobal Balenciaga, ‘Amphora’ isimli gece elbisesi, kaynak: Victoria and Albert Museum (V&A),2003

Dior, 1947'deki 'New Look' koleksiyonunda Empire tarzının zarif silüetlerinden esinlenmiştir (bkz. Şekil 4.25).

Şekil 4.25. Christian Dior 'New Look' koleksiyonu, kaynak: Garne,2017

1959 yılında Balenciaga tarafından yapılan tasarımlarda kimona tarzında tasarlanmış yüksek belli elbiseler Empire tarzıyla yeni bir tarza sahip olmuştur. Bu çerçevede çiçek desenlerinin hakim olduğu yüksek belli elbiseler (bkz. Şekil 4.26) Balenciaga'nın koleksiyonlarında yer almıştır (Wikipedia).

Şekil 4.26. Balenciaga Koleksiyonu Haute Couture Automne,1959, kaynak: Pinterest

Giambattista Valli ise, 2023 Sonbahar/Kış koleksiyonu, Napolyon'un İlk Eşi Josephine'e saygı duruşu olarak nitelendirilen bir kreasyon hazırlamıştır (bkz. Şekil 4.27).

Şekil 4.27. Balenciaga Koleksiyonu Haute Couture Automne / Hiver, 1958-59, kaynak: Pinterest

Alexander Mcqueen, tarihsel referansları modern tasarımlarla birleştirerek Empire stilini yeniden yorumlamıştır. Koleksiyonlarında yüksek bel çizgisi ve drapeli kumaşlar dikkat çekmektedir (bkz. Şekil 4.28).

Şekil 4.28. Giambattista Valli 2023 Sonbahar/Kış Koleksiyonu, kaynak: Vogue Dergisi,2022

5 CATHERİNE DE' MEDİCİ'NİN VE JOSÉPHİNE DE BEAUHARNAİS'İN MODA ESİNLENEREK HAZIRLANAN TASARIM

16. ve 18. Yüzyıllarda yaşamış modaya büyük katkı sağlayan iki ikon Medici ve Beauharnais' in kıyafetlerinden ilham alarak bir tasarım oluşturulmuştur. Tasarımsa broker ve saten kumaş kullanılmış ve drapelerle buluşturulmuştur.

Medici'nin modaya katkı verdiği Ruff yaka detayı ve korselerden esinlenerek ayrıca Beauharnais'in bahçeye olan ilgisiyle modaya yön veren çiçek motifleri kullanılarak tasarımın göğüs bölgesinde kullanıldı.

Şekil 5.1. Tasarımın başlama süreci. Gülhanım ÇETİNKAYA fotoğraf arşivi

Şekil 5.2. Tasarımın elbisenin ilk aşaması. Gülhanım ÇETİNKAYA fotoğraf arşivi

Şekil 5.3. Tasarım elbisenin yaka kısmının görüntüsü. Gülhanım ÇETİNKAYA fotoğraf arşivi

Şekil 5.4. Tasarım elbise için kullanılan takı görüntüsü. Gülhanım ÇETİNKAYA fotoğraf arşivi

Şekil 5.5. Tasarım elbisenin etek görüntüsü. Gülhanım ÇETİNKAYA fotoğraf arşivi

Şekil 5.6. Tasarım elbise görüntüsü. Gülhanım ÇETİNKAYA fotoğraf arşivi

6 SONUÇ

Moda, yalnızca bireylerin şekillendirmesiyle gelişen ve değişen bir kavram değil aynı zamanda renkler, tarihsel süreçler, teknoloji, mevsimler gibi birçok faktörün etkisi sonucu oluşan toplumsal bir fonksiyon olarak karşımıza çıkmaktadır. Kıyafetten, aksesuara, ev eşyalarından yaşam tarzına kadar birçok parametrede moda dediğimiz kavrama rastlamamız mümkün olmaktadır. En yaygın olarak kullanıldığı sektör ise tekstil sektörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü giyinmek yaşam ortamındaki şartlardan korunmak ve örtünme ihtiyacını gidermek maksadıyla, insanlık tarihinin en başından itibaren merkezde olan bir konudur. Bu sebepten dolayı tarih boyunca çoğu moda tasarımcısı sadece hazır giyim üzerine çalışmaya odaklandığı görülebilmektedir. Moda sadece sektörleri etkileyen bir süreç değil aynı zamanda toplumsal yapıyı etkileyen ve zamanla belirli stil anlayışlarını benimsemesine olanak sağlayan ve bu stil anlayışlarının sosyal normlara, ekonomik koşullara ve toplumsal sınıflara göre değişiklik gösterdiği bir süreç olarak var olmaktadır. Moda kavramı şekillenmesini sağlayan unsurlarla gelişmeye devam ederken bunun yaygınlaşmasını sağlayan etkenlerde ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu çerçevede toplumsal normların belirginleşmesine, bireylerde kimlik oluşumunda rol oynayan ve tüketim alışkanlıklarını etkileyen önemli figürler olarak moda ikonu olarak adlandırılan, belirli bir dönemde giyim tarzıyla ve duruşuyla toplumda geniş bir kitleye ilham veren kişiler ön plana çıkmıştır. Moda ikonları sadece modaya ait izleri taşımayıp aynı zamanda yaşadıkları dönemin toplumuna, kültürüne ve daha birçok bilgiyi sahip olmayı sağlayan izler taşımaktadır. Bu nedenle tarihsel süreçleri incelerken döneme yön veren kişiler arasında moda ikonları da önemli bir rol üstlenmektedir.

Modada giyim sektörünün gelişim sürecini incelediğimizde, ilk olarak Ortaçağ Dönemi'nde soylular arasında ipek, kadife, kürk gibi pahalı kumaşların kullanımı yaygınken, halk daha kaba kumaşları kullandığı görülmüştür. Kıyafetlerde işlemeler, danteller, kabarık etekler, dantelli yakalar, uzun pelerinler, kabarık pantolonlar yaygın olarak kullanılmıştır. Modanın başkenti olarak bilinen Fransa'da 16. Yüzyıl modası olarak İtalya'dan gelen etkiler hakim olmuş, I. François'nın (1494-1547) İtalya seferleri sırasında edindiği kültürel miras, Fransız modasına yansırken bu dönemde İtalyan esintisinin kuvvetli olarak hissedilme sebebi İtalya asıllı Catherine de Medici'nin 1533 yılında Fransa Kralı I. François'nın oğlu olan Orléans Dükü Henri ile

evlenmesi ve ardından 1547 yılında Henri'nin kral olmasıyla birlikte Catherine, Fransa Kraliçesi olmasındır. Bu dönemde kumaşlar ağır ve gösterişli olup ipek, kadife ve atlas gibi değerli malzemeler kullanılmıştır. kadınlar ise kabarık etekli elbiseler, korseler ve dantel detaylı kol manşetleriyle dikkat çeken kıyafetler ve aksesuarlar ön olana çıkmıştır. Renk tercihlerinde canlı kırmızı, mor ve altın sarısı statüyü göstergesi olarak kullanılırken, süsleme olarak inciler ve değerli taşlarla bezeli aksesuarlar kullanıldığı görülmektedir. İtalyan asıllı Medici 16. Yüzyıl'daki Fransız modasının önemli ikonlarından biri olarak karşımıza çıkmasının sebebi rahatlığı arka planda bırakan bir giyim tarzını Fransız modasına getirmesidir. Evlendiği gün kullanmış olduğu topuklu ayakkabı ile getirdiği ilk yenilik daha sonraki dönemde kadınlardaki hantal görünümün önüne geçmek amacıyla beli 33 cm inceliğe getirecek korse kullanımını yaygınlaştırması ile devam ederken, kıyafetlerde yoğun olarak kullandığı değerli taşlar ve ihtişamı arttırması için getirmiş olduğu Ruff yaka akımı bu dönemde oldukça göz önüne çıkmıştır. Aksesuar olarak kullanmış olduğu yelpaze ilerleyen dönemlerde de önemli bir aksesuar olarak benimsenmiştir. 18. Yüzyıl'a gelindiğinde Fransız modasında zarafetin altın dönemi olarak anılmıştır. Anılan yüzyılda modada zarafeti ön plana çıkaran Fransa'nın denizaşırı ili Martinique doğumlu, Napolyon Bonapart'ın Birinci Fransız İmparatorluğu'nu ilan etmesiyle Fransa'nın ilk İmparatoriçesi olan Josephine de Beauharnais'dir. Beauharnais, bahçe işlerine ve süslemelere olan ilgisini kıyafetlerine ve aksesuarlarına yansıtmıştır. Antik Yunan ve Roma estetiğinden etkileneren Empire (İmparatorluk) tarzının moda haline getirmiştir. Beauharnais kıyafet tarzında yüksek bel kesime sahip elbiseler, uzun eldiven ve balon kol modellerine sıklıkla rastlanmıştır. Kıyafet süslemelerinde yaprak ve çiçek desenleri görülmüştür. Aksesuarlarında yine yaprak motifleri sıklıkla rastlanmaktadır. 16. Yüzyıl'da görmüş olduğumuz Ruff yaka stilini yine Beauharnais'te kullanmıştır. 18. Yüzyıl'da Beauharnais'in saç modeli olarak kullandığı Antik Yunan ve Roma döneminden esinlendiği gevşek dalgalı bir topuzlar ön plana çıkmıştır.

Medici ve Beauharnais yaşamış oldukları yüzyıllarda giyim tarzlarıyla dikkat çeken iki önemli ikon olarak görülmektedir. Bu iki ikonun bu yüzyıllarda oluşturdukları moda akımları sadece anılan yüzyılları kapsamamış aynı zamanda bu zamanlardaki modayı da etkisi altına almayı başarmıştır. Hala dünyaca ünlü modacıları bu iki önemli moda ikonunun getirmiş oldukları moda tarzlarından esinlenerek koleksiyonlarına eklemeler yapmakta ve onlara atıfta bulunmaktadır. Bu

Çalışmada da bu moda ikonunun giyim tarzlarından esinlenerek bir kıyafet tasarlanmış ve günümüz modasına entegre edilmiştir. Tasarlanan kıyafette Medici'nin korse ve Ruff yaka detayı, Beauharnais'in iek motif detaylarına yer verilerek bir dizayn oluşturulmuştur.

Bu alışma, 16. Yüzyıl ve 18. Yüzyıl Fransız modasını inceleyerek iki önemli moda ikonu olan Medici ve Beauharnais'in modaya katkılarını ve ağdaş moda tasarımlarındaki etkisini anlamak için bir temel oluşturmaktadır.

Araştırmanın sonuçları, Fransız modası alanında inceleme yapmak isteyen araştırmacılar için önemli bir kaynak olabilir. Fransız moda tarihçesinin 16. Yüzyıl ve 18. Yüzyıl dönemlerinden ilham alınarak, yeniden yorumlanması amacıyla günümüz modası tasarımlarına yenilikçi bir bakış kazandırabilir.

Bu alışmada Fransız modası sadece 16. Yüzyıl ve 18. Yüzyıl kapsamında incelenmiştir. Gelecekteki araştırmalar için daha geniş bir yüzyılda araştırma yapılması önerilmektedir.

7 KAYNAKLAR

Aghaei, M., Parezzan, F., Dimiccoli, M., Radeva, P., & Cristani, M. (2017). *Clothing and People- A Social Signal Processing Perspective*. arXiv:1704.02231v1 [cs.CV] 7 Apr 2017.

Akar, H. (2011). Popüler Kültür ve Moda. *Erciyes İletişim Dergisi*, 1(1).

Akçadağ, K. (2021), “Georg Simmel Perspektifinde Hayatın Sosyolojisi”, *Kadim Akademi SBD*, C. 5, S. 1, s.87-90.

Atılğan, D. K. (2014). Giysi Tasarımında Esinlenmenin ve Araştırmanın Yaratıcılığa Etkisi, *The Journal of Academic Social Science Studies*. (27), 471-487. <http://dog.org/10.9761/JASSS2486>

Bain, M. (2012). Fashion and the Politics of the Public Sphere. *The Fashion Studies Journal*.

Bici, E. (2007). *Aynı Ürün İki Farklı Disiplin: Endüstri Ürünleri Tasarımcıları ve Moda Tasarımcılarının Ayakkabı Tasarımına Yaklaşımlarının İncelenmesi*. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Endüstri Ürünleri Tasarımı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Harvard University Press.

Breward, C. (2003). *Fashioning London: Clothing and the Modern Metropolis*. Berg Publishers.

Bisson, C. S. (2001). *Josephine: A Life of the Empress*. *The Historian*, 63(3), ss.675.

Bruchard, M. (2016). *Empress Josephine (1763-1814)* Erişim Adresi: <https://www.napoleon.org/en/young-historians/napodoc/limperatrice-josephine-1763-1814/>

Birinci, H.E. (2024). *Tekstil Sanatlarda Tasarım Analizleri*. Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tekstil Anasanat Dalı, Sanatta Yeterlik Tezi, İstanbul.

Cumming, V. (1989) *The Visual History of Costume: The Eighteenth Century*. B.T. Batsford Ltd.

Chrisman, C. (2015). *Kimberly. Fashion Victims*. Yale University Press.

Chynaliev, G. (2024). *Ayakkabının Tarihçesi, Dönemler Işığında Çağdaş Öneriler*. İstanbul Arel Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Moda ve Tekstil Tasarımı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Çeliksap, S. (2015). *Giyim ve Modanın Kısa Öyküsü*. İstanbul Aydın Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, 1(1), 157-164.

Dereboy, E.J. (2004). Kostüm ve moda tarihi, Ankara:Özel Güzel Sanatlar StilistikModa Ltd.Şti.

Ercivan E. ve Meydan C. (2007). Modanın Dili. *Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, cilt.1, sa.1, ss.76-81.

Evecen, A., Baltacı, S., Çileroğlu, B., & Çelik, E. (2024). Giysilere Yüklenen Anlamlar ve Giyinmede Tekrarlı Davranışlar: Fenomenolojik Bir İnceleme. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 11(3), 700–724.

Elibol, B. (2020). Romanesk ve Gotik Döneminde Kostüm (Ünite 8) <https://adm.ataaof.edu.tr/unite.aspx?d=yX3VbYrZDW7P4yGzZg7fqw==&dui=olJpy6uhR571GfplxHkaw==&t=p> (31.03.2025)

De Marly, D. (1980). The History of Haute Couture: 1850–1950. New York: Holmes & Meier. Erişim Adresi: <https://archive.org/details/historyofhauteeco0000dema/page/10/mode/2up> Erişim Tarihi: 6.04.2025

Ertürk, N. (2011). Moda Kavramı, Moda Kuramları ve Güncel Moda Eğilimi Çalışmaları. *Art-E Sanat Dergisi*, 4(7), 1-32. <https://doi.org/10.21602/sgsfed.43364>

Evans, C. (2016). Cleopatra and the Art of Royal Fashion. *Ancient Civilizations*, 32(2), 123-145.

Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. W. W. Norton & Company.

Entwistle, J. (2000). *The Fashioned Body: Fashion, Dress and Modern Social Theory*. Polity Press.

Fields, J. (2003). Fashion and Its Social Agendas: Class, Gender, and Identity in Clothing Diana Crane, *Journal of Social History*.

Frick, C.C. (2002). Dressing Renaissance Florence: Families, Fortunes, and Fine Clothing. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2002. Erişim Adresi: <https://archive.org/details/dressingrenaissa0000fric/page/n7/mode/2up> Erişim Tarihi: 6.04.2025

Goodman, E. (2009). The Iconography of Fashion: Exploring Visual Culture in Fashion and Art. *Fashion Studies Journal*, 15(1), 70-91.

Gombrich, E.H. (1994). *Sanatın Öyküsü*, Remzi Kitapevi.

Goodman, D. (2001). *Becoming a Woman in the Age of Letters*. Cornell University Press.

İlbak, Tahmaz, S.M. (2017). *Popülerite ve Manipülasyon Olgusu Olarak Moda Kavramının İncelenmesi*. T.C. Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekstil ve Moda Tasarımı Anasanat Dalı, Tekstil ve Moda Tasarımı Sanatta Yeterlik Programı, Sanatta Yeterlik Tezi, İstanbul.

İmre, M. (2016). Tarihsel Gelişim İçerisinde Moda, Ayakkabı Ve İnsan İlişkileri, International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS), 2(1).

Kahveci, M. (2021). Yirminci Yüzyılda İç Giyim Dönüşümü ve Günümüz Giyim Modasına Yansımaları, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tekstil Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Kalan, Ö. (2014). Foucault'un Biyopolitika Kavramı Bağlamında Moda ve Beden: Vouge Dergisi Üzerinden Bir Söylem Analizi. *Selçuk İletişim*, 8 (3): 140-162.

Kawamura, Y. (2005). *Fashion-ology: An Introduction to Fashion Studies*. Berg Publishers.

Kozłowski, A., et al. (2015). Sustainable Fashion: Theory and Practice. Routledge.

Kutlu, N. (2020). Kostüm Tarihi, İlkçağ Uygarlıklarında Kostüm, Atatürk Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi.

Kitzinger, E. (1995). *Byzantine Art in the Making: Main Lines of Stylistic Development in Mediterranean Art, 3rd–7th Century*. Erişim Adresi: <https://archive.org/details/ernst-kitzinger-byzantine-art-in-the-making-1977/Ernst%20Kitzinger%20-%20Byzantine%20Art%20in%20the%20Making%201977/page/1/mode/2up> Erişim Tarihi: 5.04.2025

Kyoto Costume Institute (2014). Fashion: A History from the 18th to the 20th Century. Erişim Adresi: <https://archive.org/details/fashionhistoryfr0000unse/page/n7/mode/2up> Erişim Tarihi: 2.04.2025

Lange, K. (2015). Fashioning the Past: The Influence of Historical Figures on Fashion. *Journal of Historical Fashion Studies*, 10(3), 45-67.

Lever, E. (2002). Madame de Pompadour: A Life. Farrar, Straus and Giroux.

Morris, D. (2018). Symbolism in Fashion and Art: A Comparative Study. *Visual Culture Review*, 19(4), 25-39.

Maldonado, V.P. (2017). Medici Collar. Erişim Adresi: <https://fashionhistory.fitnyc.edu/medici-collar/> Erişim Tarihi: 5.1.2025

Mark, J., J. (2023). Fashion & Dress in Ancient Mesopotamia, Erişim Adresi: <https://www.worldhistory.org/article/2198/fashion--dress-in-ancient-mesopotamia/>

Ok, M. (2016). Rönesans Dönemi Ruff Yaka'nın Günümüz Modasına Yansımaları. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 6(13).

Orhan, Ö. (2015). Aristoteles'te Siyasal Yönetim Kavramı ve Politikanın Türkçe Çevirilerinin Bir Eleştirisi. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 70(3), 607-653. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000002365

Öndoğan, E. N. (2019). Hazır Giyimde Moda Pazarlaması. *Ege Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 55-67.

Özmen, S. (2025). Libri Carolini Bağlamında Şarlman Dönemi İkona Algısı. *History Studies* 17, (1): 235-255.

Portrait of Catherine of Medici (1519-1589) Erişim Adresi: <https://useum.org/artwork/Portrait-of-Catherine-of-Medici-1519-1589-Germain-Le-Mannier-1550> Erişim Tarihi:5.1.2025

Perrot, Michelle (Ed.). A History of Private Life, Volume II: Revelations of the Medieval World. Cambridge: Harvard University Press, 1994.

Poyraz, E. & Geyik Değerli, N. (2023). Filmlerde Kadın Kostümlerinin Rokoko Dönemine Uygunluğunun İncelenmesi (The Duchess, Farewell My Queen, Love ve Friendship Örnekleri)” *International Social Sciences Studies Journal*, (e-ISSN:2587- 1587) Vol:9, Issue:107; pp:4920- 4951. DOI: http://dx.doi.org/10.29228/sssj.675_09

Reddy, K. (2020). 1900-1909 Fransız Modası, Erişim Adresi: <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1900-1909/> Erişim Tarihi: 2.04.2025

Ribeiro, Aileen. Dress and Morality. London: B. T. Batsford, 1986. Erişim Adresi: <https://archive.org/details/dressmorality0000ribe>

Ribeiro, Aileen. Fashion and Fiction: Dress in Art and Literature in Stuart England. New Haven: Yale University Press, 2002.

Ribeiro, A. (2003). Dress and Morality. Berg Publishers.

Seber,H. (2020). Edebiyata Yansımalarıyla Kraliçe I. Elizabeth ile Alençon Ve Anjou Dükü François Hercule'ün Evlilik Görüşmeleri, *Frankofoni*, 1, Sayı 36, 145-158.

Siegfried, L.S. (2015). Fashion and the Reinvention of Court Costume in Portrayals of Josephine de Beauharnais (1794-1809). Erişim Adresi: <https://journals.openedition.org/apparences/1329>

Susan L. Siegfried, Fashion and the Reinvention of Court Costume in Portrayals of Josephine de Beauharnais (1794-1809) , *Apparence(s)* [En ligne], 6 | 2015, mis en ligne le 25 août 2015, consulté le 18 mai 2025. URL : <http://journals.openedition.org/apparences/1329> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/apparences.1329>

Steele, V. (2017). Paris Fashion: A Cultural History.E-Kitap, Bloomsbury Publishing

Türk Dil Kurumu (TDK), Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 1.2.2025.

Topbaş, Ermiş, E. (2009). *Giyim Mağazalarında Moda Kavramı ve Kurum Kimliğinin Mekân Tasarımına Etkisi*. T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık Anabilim / Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Turan, C. (2020). Kostüm Tarihi Bağlamında Eteğin Moda Dizgesindeki Evrimi. *Lectio Socialis*, 4(2), 139-158.

Wikipedia (t.y.) Josephine de Beauharnais, https://tr.wikipedia.org/wiki/Jos%C3%A9phine_de_Beauharnais (5 Ocak 2025)

Wikipedia (t.y.) Balenciaga, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Balenciaga> (5 Nisan 2025)

Yeşildal, G. (2017). *Hazır Giyim Ürünlerinin Sosyal Medya Üzerinden Satın Alınmasında Tüketici Algısının Rolü (Instagram Örneği)*. T.C. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, İşletme Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

ŞEKİL LİSTESİ KAYNAKLARI

Şekil 2.2 Fashion History Timeline (2017). Kaunakes. Erişim Adresi: <https://fashionhistory.fitnyc.edu/kaunakes/> kaynağından alındı (2 Nisan 2025).

Şekil 2.4 Houston Museum of Natural Science, Ancient Egyptian Fashion: So Understated We Had To Dig To Find It (2018) <https://blog.hmns.org/2018/09/ancient-egyptian-fashion-so-understated-we-had-to-dig-to-find-it/> kaynağından alındı (31 Mart 2025).

Şekil 2.5 Fashion History Timeline (2018). Shendyt (Schenti). Erişim Adresi: <https://fashionhistory.fitnyc.edu/schenti/> kaynağından alındı (2 Nisan 2025).

Şekil 2.6 Britannica^a, Chiton Dress (t.y.) <https://www.britannica.com/topic/chiton-clothing> kaynağından alındı (3 Nisan 2025).

Şekil 2.7 Britannica^b, Peplos Dress (t.y.) <https://www.britannica.com/topic/peplos> kaynağından alındı (3 Nisan 2025).

Şekil 2.8 Britannica^c, Toga Dress (t.y.) <https://www.britannica.com/topic/toga> kaynağından alındı (3 Nisan 2025).

Şekil 2.9 Lowell Designs, Paludamentum ve Dalmatic (t.y.) <https://lowelldesigns.com/the-byzantine-empire/> kaynağından alındı (3 Nisan 2025).

Şekil 2.10 Vogue Dergisi (2013). Dolce & Gabbana 2013 Alta Moda Koleksiyonu <https://vogue.com.tr/defile/dolce-gabbana-2013-2014-sonbaharkis-2446> kaynağından alındı (4 Şubat 2025).

Şekil 3.1 Fashion History Timeline (2020). Jean-Philippe Worth (Fransız, 1856–1926). Gece elbisesi, <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1900-1909/> kaynağından alındı (1.5.2025).

Şekil 3.2 De Young, J. (2019a). Jean Bourdichon (Fransız, 1457-1521). Zengin Adam. <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1500-1509/> kaynağından alındı (1.5.2025).

Şekil 3.3 Louvre Museum, Charles d'Amboise'nin portresi, 1507 <https://collections.louvre.fr/en/ark:/53355/cl010067572> kaynağından alındı (10 Mart 2025)

Şekil 3.4 De Young, J. (2019b). Mary Rose Tudor (1496-1533), yaklaşık <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1510-1519/> kaynağından alındı (1.5.2025)

Şekil 3.5 Wikipedia, François I, Fransa Kralı, yaklaşık 1515 [https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dosya:Jean_Clouet_-_Portrait_de_Fran%C3%A7ois_Ier_\(1494-1547\),_roi_de_France_-_Google_Art_Project.jpg](https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Dosya:Jean_Clouet_-_Portrait_de_Fran%C3%A7ois_Ier_(1494-1547),_roi_de_France_-_Google_Art_Project.jpg) kaynağından alındı (9 Ocak 2025).

Şekil 3.6 National Portrait Gallery, Kral VIII. Henry, yaklaşık 1520, <https://www.stmarysbeverley.org/heritage/tudor-exhibition-home/characters/henry-viii-1520/> adresinden alındı (9 Ocak 2025).

Şekil 3.7. Meisterdrucke Resim Galerisi^a (t.y.). <https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Jean-Clouet/941656/Navarre'li-Marguerite'nin-Portresi.html> kaynağından alındı (22 Nisan 2025)

Şekil 3.8 <https://www.gettyimages.ae/photos/francois-clouet> kaynağından alındı (7 Mayıs 2025)

Şekil 3.9 Wikidata, Eleanora, Fransa Kraliçesi (1498-1558), yaklaşık 1530 https://www.wikiwand.com/tr/articles/Avusturyal%C4%B1_Eleanor kaynağından alındı (10 Ocak 2025)

Şekil 3.10 Catherine de'Medici (1519-1589), yaklaşık. 1555. <https://www.historyhit.com/facts-about-catherine-de-medici/> kaynağından alındı (11 Ocak 2025)

Şekil 3.11 Meisterdrucke Resim Galerisi [https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Fran%C3%A7ois-Clouet/83451/II.-Henry'nin-Portresi-\(1519-59\).html](https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Fran%C3%A7ois-Clouet/83451/II.-Henry'nin-Portresi-(1519-59).html) kaynağından alındı (12 Ocak 2025)

Şekil 3.12 Wikimedia, Claude de Beaune de Semblancay, 1563 https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Portrait_de_Claude_de_Beaune_-_Mus%C3%A9_Cond%C3%A9.jpg kaynağından alındı (12 Ocak 2025)

Şekil 3.13 Kunsthistorisches Museum, Fransa Kralı IX. Charles (1550-1574), 1569. <https://www.khm.at/kunstwerke/koenig-karl-ix-von-frankreich-1550-1574-ganze-figur-494> kaynağından alındı (14 Şubat 2025)

Şekil 3.14 Fine Art America (2020) <https://fineartamerica.com/featured/1-elisabeth-d-autriche---reine-de-france-francois-clouet.html> kaynağından alındı (14 Şubat 2025)

Şekil 3.15 European Royal History (2018) Henry III, yükselişinden önce, 1573-1574 <https://europeanroyalhistory.wordpress.com/2018/02/13/on-this-date-in-history-february-13-1575-king-henri-iii-of-france-is-crowned-at-reims/> kaynağından alındı (8 Nisan 2025)

Şekil 3.16 Bochicchio, S. (2020). Fransız Okulu. Bir Hanımın Portresi, 1600. <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1590-1599/> kaynağından alındı (9 Ocak 2025)

Şekil 3.17 Bochicchio, S. (2020). Marie de Medici'nin büstü, yaklaşık. 1600 <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1590-1599/> kaynağından alındı (9 Ocak 2025)

Şekil 3.18 Wikimedia Commons (t.y.) Fransa Kralı XIV. Louis ve ailesi https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Louis_XIV_of_France_and_his_family_attributed_to_Nicolas_de_Largilli%C3%A8re.jpg kaynağından alındı (24 Nisan 2025).

Şekil 3.19 Majer, M. (2020). Fontange <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1700-1709/> kaynağından alındı (24 Nisan 2025)

Şekil 3.20 Reinette (2012). Jeannedepompadour Blogspot, Rayon Başlık <https://jeannedepompadour.blogspot.com/2012/03/marie-adelaide-of-savoy1704-by-pierre.html> kaynağından alındı (20 Nisan 2025).

Şekil 3.21 The Met Müzesi (1991). Mantua, yaklaşık 1708 <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/81809> kaynağından alındı (24 Nisan 2025)

Şekil 3.22 McNamara, K. (2018). Panniers <https://fashionhistory.fitnyc.edu/panniers/> kaynağından alındı (20 Nisan 2025)

Şekil 3.23 Rijks Müzesi (1907). Les Paniers, <https://www.rijksmuseum.nl/nl/collectie/object/Les-Paniers--d9d28bfcddfd72072819a224a9957db1> kaynağından alındı (25 Nisan 2025)

Şekil 3.24 Majer, M. (2021). Louis XV'in karısı Kraliçe Marie Leczysnka <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1720-1729/> kaynağından alındı (24 Nisan 2025)

Şekil 3.25 The Met Müzesi (2010). Robe Volante, <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/155093> kaynağından alındı (24 Nisan 2025)

Şekil 3.26 Majer. M. (2021). Çizgili Imberline Robe à la française, yaklaşık 1750 <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1750-1759/> kaynağından alındı (19 Nisan 2025)

Şekil 3.27 Lacma (t.y.) 1745 yılına ait Woman's Dress and Petticoat (Robe à la française) <https://collections.lacma.org/node/214636> kaynağından alındı (23 Nisan 2025)

Şekil 3.28 The Met Müzesi (2009). Robe à la Française, <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/159485> kaynağından alındı (24 Nisan 2025)

Şekil 3.29 The Met Müzesi (1966). Robe à l'anglaise, yaklaşık 1785–87. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/81105> kaynağından alındı (24 Nisan 2025)

Şekil 3.30 Paris Müzesi (1988). Redingote, <https://www.parismuseescollections.paris.fr/en/node/189020#infos-principales> kaynağından alındı (24 Nisan 2025)

Şekil 3.31 Majer, M. (2017). Erkek Resmi Ceketi, yaklaşık. 1720-1730. <https://fashionhistory.fitnyc.edu/1720-1729/> kaynağından alındı (4 Nisan 2025).

Şekil 3.31 The Met Müzesi (2011). François de Jullienne ve eşi Marie Elisabeth de Jullienne <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/441183> kaynağından alındı (5 Nisan 2025)

Şekil 4.1 Gray, M. (2019). Catherine de Medici <https://www.theflorentine.net/2019/01/09/caterina-de-medici-hostess-with-the-mostest/> kaynağından alındı (19 Mayıs 2025)

Şekil 4.2 Firenze Dergisi (2019). Catherine de Medici'nin tüm hikayesi <https://www.firenzemadeintuscany.com/en/article/catherine-medici-history-florence/> kaynağından alındı (7 Mayıs 2025)

Şekil 4.3 Victoria and Albert Müzesi (V&A) (2013). Medici Yakası <https://collections.vam.ac.uk/item/O318885/ruff-edging-unknown/> kaynağından alındı (20 Nisan 2025)

Şekil 4.4 Le Mannier, G. (2022). Catherine de' Medici'nin portresi (1519-1589), <https://www.worldhistory.org/image/16070/portrait-of-catherine-de-medici/> kaynağından alındı (20 Nisan 2025)

Şekil 4.5 Wikidata (t.y.), Catherine de Medici, <https://www.wikidata.org/wiki/Q131552> kaynağından alındı (20 Nisan 2025)

Şekil 4.6 Vintag (2020). Choppin https://www.vintag.es/2020/10/chopines.html#google_vignette kaynağından alındı (21 Nisan 2025)

Şekil 4.7 İmre, M. (2016). Tarihsel Gelişim İçerisinde Moda, Ayakkabı Ve İnsan İlişkileri, International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS), 2(1).

Şekil 4.8 De Bruchard, M. (2016). İmparatoriçe Josephine (1763-1814) <https://www.napoleon.org/en/young-historians/napodoc/limperatrice-josephine-1763-1814/> kaynağından alındı (23 Nisan 2025)

Şekil 4.9 Meisterdrucke Resim Galerisi^a (t.y.). İmparatoriçe Josephine Napolyon'un Taç Giymesi <https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Jacques-Louis-David/747906/%C4%B0mparatori%C3%A7e-Jos%C3%A9phine-Napolyon'un-Ta%C3%A7-Giymesi,-Detay.html> kaynağından alındı (23 Nisan 2025)

Şekil 4.10 GrandPalaisRmn fotoğraf ajansı (1988). Josephine'in İmparatoriçe Portresi <https://images.grandpalaisrmn.fr/ark:/36255/01-013485> kaynağından alındı (24 Nisan 2025)

Şekil 4.11 Web Gallery Of Art (t.y.) Josephine'in Malmaison Şatosu Salonunda Portresi, https://www.wga.hu/html_m/g/gerard/2josephi.html kaynağından alındı (24 Nisan 2025)

Şekil 4.12 Chateauversailles <https://en.chateauversailles.fr/discover/history/great-characters/josephine-beauharnais> kaynağından alındı (8 Mayıs 2025)

Şekil 4.13 Meisterdrucke Resim Galerisi^b (t.y.). Josephine de Beauharnais'in Portresi [https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Jean-Louis-Viger-du-Vigneau/1030105/Etkileyici-Josephine-de-Beauharnais'in-Portresi-\(1763-1814\)-Tablo-Victor-Viger-du-Vigneau-teraf%C4%B1ndan,-dit-Hector-Viger-\(1819-1879\)-1863-G%C3%BCne%C5%9F.-1.15x0.89-m-Malmaison,-kale-m%C3%BCzesi---%C4%B0mparatori%C3%A7e-Josephine-de-Beauharnais'in-\(1763-1814\)-portresi.-Victor-Vign-t.html](https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Jean-Louis-Viger-du-Vigneau/1030105/Etkileyici-Josephine-de-Beauharnais'in-Portresi-(1763-1814)-Tablo-Victor-Viger-du-Vigneau-teraf%C4%B1ndan,-dit-Hector-Viger-(1819-1879)-1863-G%C3%BCne%C5%9F.-1.15x0.89-m-Malmaison,-kale-m%C3%BCzesi---%C4%B0mparatori%C3%A7e-Josephine-de-Beauharnais'in-(1763-1814)-portresi.-Victor-Vign-t.html) kaynağında alındı (30 Nisan 2025)

Şekil 4.14 Appiani, A. (2023). Portrait of Josephine de Beauharnais <https://www.worldhistory.org/image/17996/portrait-of-josephine-de-beauharnais/> kaynağından alındı (30 Nisan 2025)

Şekil 4.15 First VİEV Moda Koleksiyonları (2025). Christian Dior Podyum Gösterisi, 1995 https://www.firstview.com/collection_image_closeup.php?of=46&collection=54655&image=8706408 kaynağından alındı (4 Şubat 2025)

Şekil 4.16 Vogue Dergisi (2005). Balenciaga İlkbahar 2006 Hazır Giyim <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2006-ready-to-wear/balenciaga> kaynağından alındı (9 Haziran 2025)

Şekil 4.17 Vogue Dergisi (2011). Alexander McQueen- 2011-2012 Sonbahar/Kış <https://vogue.com.tr/defile/alexander-mcqueen-2011-2012-sonbaharkis> kaynağından alındı (9 Haziran 2025)

Şekil 4.18 ve 4.19 Vogue Dergisi (2013). Alexander McQueen Fall 2013 Ready-to-Wear Fashion Show, <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2013-ready-to-wear/alexander-mcqueen/slideshow/collection#7> kaynağından alındı (9 Haziran 2025)

Şekil 4.20 Vogue Dergisi (2012). Giambattista Valli- Couture Sonbahar 2012 <https://vogue.com.tr/defile/giambattista-valli-2012-2013-sonbaharkis-couture-detay?p=67> kaynağından alındı (1 Ocak 2025).

Şekil 4.21 Pinterest (t.y.) Georges Hobeika Couture Fall 2013 <https://tr.pinterest.com/pin/328903579009538276/> kaynağından alındı (10 Haziran 2025)

Şekil 4.22 Vogue Dergisi (2015). Chanel 2015 Sonbahar/Kış Couture <https://vogue.com.tr/defile/chanel-2015-sonbaharkis-couture-detay?p=2> kaynağından alındı (3 Mart 2025)

Şekil 4.23 Vogue Dergisi (2022). DİOR'un 2023 İlkbahar/Yaz koleksiyonunda parçalar <https://vogue.com.tr/defile/christian-dior-2022-23-sonbaharkis-couture> kaynağından alındı (5 Ocak 2025)

Şekil 4.24 Victoria and Albert Müzesi (V&A) (2003). Cristobal Balenciaga, 'Amphora' isimli gece elbisesi <https://collections.vam.ac.uk/item/O75476/evening-dress-cristobal-balenciaga/evening-dress-crist%C3%B3bal-balenciaga/> kaynağından alındı (8 Mayıs 2025)

Şekil 4.25 Garne (2017). History of NEW LOOK style, <https://garne.com.ua/en/article/history-of-new-look-style-399> kaynağından alındı (1 Ocak 2025)

Şekil 4.26 Pinterest (t.y.) Balenciaga Collection Haute Couture Automne / Hiver 1959-60 <https://de.pinterest.com/pin/738942251381534407/> kaynağından alındı (8 Nisan 2025)

Şekil 4.27 Pinterest (t.y.) Balenciaga Collection Haute Couture Automne / Hiver 1958-59 <https://tr.pinterest.com/pin/738942251375485813/> kaynağından alındı (8 Nisan 2025)

Şekil 4.28 Vogue Dergisi (2022). Giambattista Valli - 2022-23 Sonbahar/Kış Couture, <https://vogue.com.tr/defile/giambattista-valli-2022-23-sonbaharkis-couture> kaynağından alındı (1 Ocak 2025).

8 ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Gülhanım ÇETİNKAYA

ORCID Numarası : 0009-0007-1180-9058

Öğrenim Durumu

2009 – 2012 Lisans: Anadolu Üniversitesi– İşletme Bölümü

1995 – 1997 Ön Lisans: Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi- Deri
Konfeksiyon Bölümü

Yayın Listesi:

Ulusal/Uluslararası Bildiri Listesi: